

olivat tehneet patoja ja siten salvanneet seudun vielä vesiperäisemmäksi. Erkki tunsu itsensä vähän petty-neeksi.

— Kuinka tällaiseen märkään paikkaan itsellesi kotia etsit? huomautti hän ystävälleen. — Kumpuja ja vaarojahan me näihin saakka olemme ainoina sopivina pitäneet. Niin oli meillä Vermlannissa ja niin oli esi-isillämme Suomen Savossa.

— Malta vähän, hyvä ystävä, tyyntyytti Martti. — Katso toki tämän luonnon yltäkylläisyyttä. Katso, mikä voimakas kasvullisuus. Maapohja on parasta, mitä tässä maassa vielä olemme nähneet. Ja se on paljon sanottu, sillä hyvää täällä on kaikki. — Hetken soudettuaan hän lisäsi: — Kumpuiset maisemat ovat kieltämättä kauniit, ja mäellä olevasta talosta on komeata katsella. Mutta sellainen asumistapa ei ole käytännöllisintä. Kylmemmissä seuduissa oli korkealla asuminen tarpeellista sen vuoksi, että alempana asui halla. Matalien paikkojen viljeleminen oli vaaranalaista. Halla pyrki kiipeämään mäkienkin kuvetta ylöspäin. Täällä ei tarvitse sen vuoksi korkealle kavuta. — Mitäs sanat näistä seuduista?

Vene oli lipunut seudulle, joka rehoitti luonnon rikkautta. Vahvat tammimetsiköt verhosivat pienikumpuista seutua rannasta saakka. Terävä lahti leikkasi korkeampaa rantaa. Sillä seudulla ei näkynyt suota.

— Eikö tämä ole kuin paratiisin yrttitarha? kysyi Martti viitaten vasemmalla näkyvää maisemaa. — Tähän paikkaan olen minä mielistynyt, tähän tahdon Marttisen suvulle kodin perustaa. Jos se

suku kasvaa ja laajenee, levitkään tästä muualle. Katsos, eikö tuossa lahden kupeessa ole mitä ihanin asuinpaikka?

Erkki ei voinut muuta kuin myönnetyllä. Hän tunnusti, että siihen saa hyvän kodin.

Martti selitti edelleen:

— Kun kävin siellä Suomessa Rautalammissa vanhan sukuni kotipaikoilla, oli siellä silmiä hivelevä lehtomaisema ja tämänsuuntainen lahti, jonka rannalle olisin kotini tehnyt, jos sinne olisin jäänyt sen jälkeen, kun Leenan kanssa häät pidettiin. Lahden teräväsarmaisten reunojen vuoksi kutsuttiin sitä Hammaslahdeksi. Se mikä Suomeen jäi silloin tekemättä, se tehdään nyt tänne. Uusi Marttila laitetaan tähän Hammaslahteen. Toivon, että kuukauden perästä jo kirves heiluu tämän kodin rakentamisessa.

Pitkin rantoja soudeltaessa Martti esitti suunnitelmiaan. Hän tekee alunpitäen isomman tuvan, jottei heti ole ahdasta. Sauna tulee tähän rannalle, luonnollisesti. Pellot on mainio saada pitkin rantoja.

Kierrettäessä Tenakonk-saarta yläpuolelta havaitsi Erkki maisemat niin alaviksi, että ne ovat silloin tällöin veden alla. Mutta ruohokasvullisuus oli niillä hyvä, ja Martti kertoi Kokkisen valinneen ne itselleen *heinämaiksi*. — *Kokkinenkin aikoo tänne takamaahan pysyväisen kodin laittaa, jotta olisi, kuten hän sanoo, lapsillekin jakaa, vaikka perhe suureksi paisuisi.*

Veneen tullessa avoimelle Delaware-joelle kuvasi Martti maisemia.

— Vähän matkan päässä vasemmalla kädellä laskeutuu tähän suurempi joki. Näiden jokien väli-

nen niemeke on mieluisa intiaanien asutopaikka. Houkutteleva se on valkoisillekin. Me olemme aikoneet syksymmällä tulla tänne joukolla ja ottaa sen huostaamme yhteisiä tarpeita varten. Siellä Takamaassa on mainio metsästää ja kalastaa.

Nyt oikaisi Martti veneellään Delaware-joen poikki. Leveällä virralla keinuttivat aallot pientä venettä. Toiselta rannalta hän etsi sopivan piilopaikan, mihin voisi veneen kätkeä.

— Minä saatan sinua jonkun verran, jotta tutustuisimme näihin tämänkin puolen maisemiin, sanoi hän, ja vahvistettuaan itseään eväillä lähtivät ystävykset tuntemattomia seutuja kohti.

Ilmansuunta oli heillä selvillä, mihin oli kuljettava. He arvasivat kyllä tuolla tuonnempana jonkun polunkin tulevan näkyviin. Maisemat olivat suurin piirtein samanlaisia kuin joen toisellakin puolen, joskaan ei niin viljavan muhevaa. Oli muutamia korkeampia vaaroja, joilta oli soma näköala jokilaaksoon.

Juuri ennenkuin Martti palasi takaisin veneelleen ja kotiin, nousivat he erälle tällaiselle mäelle. Rinne kasvoi matalampia lehtipuita sekä vesakkoa ja köynnöskasveja, joten läpikulku oli hankalaa. Samalla he joutuivat metsän sisustaa tarkemmin näkemään. He tekivät havainnon, että suurin osa näistä puista ja pensaista oli hedelmiä kasvavia. Omenapuitten oksat painuivat paikoin niin raskaina alas, että olivat taittumaisillaan. Toisissa puissa väikkyi persikoita ja luumuja. Kirsikat heloittivat kuin suuret tuomenmarjat. Pähkinöitä oli useampia lajeja.

Osa hedelmistä ja marjoista oli kypsä, osa vasta

kypsymässä. Uteliaisuuden houkuttelemina maistelivat miehet näitä luonnonantimia ja tunsivat useimpien maun sangen miellyttäväksi.

— Kyllä vain tämä maa on ihmeellinen verrattuna siihen siellä kotona, mistä läksimme, ihmetteli Erkki. — Hedelmiä, meille aivan outojakin, kasvaa niin paljon, että yksistään niistä jo pystyy kokoamaan välttämättömän ruuan talven varaksi. Olen huvikseni maistellut noita pieniä mustikannäköisiä marjoja, joita täällä kasvaa, paitsi pienissä varvuissa, kuten siellä kotona, myöskin pensaissa, jopa puissa. Maistelepas, niin huomaa, että mustikoita ne todellakin ovat.

Hän tarjosi muutamia puusta ottamia marjoja toverilleen.

— Niin on, niin on, myönsi Martti. — Kyllä täällä mustikat puissa kasvavat. Paljon täällä on toisin kuin siellä. Ei meillä siellä kotona ollut mustia vattujakaan, joita täällä on niin runsaasti, että niiden piikkisiin varsiin on aivan sotkeutua.

Kun miehet olivat tulleet laelle, avautui valtava näköala kaikille suunnille. Metsä, loppumaton metsä oli tuolle näköalalle ominaisinta. Sitä paloittelivat kapeat kirkkaat hopeajuovat, joet, joista Delaware oli valtavien.

Kuumaksi oli kesäpäivä käynyt. Vaaran laki hautui tässä lämpimässä. Miehillä oli kiivetessä tullut hiki.

— Totta puhui Klinga, kun siellä kotona ensin näitä seutuja kuvaili, muisteli Erkki, — totta puhui, että täällä vallitsee kesällä saunan kuumuus auringon-

paisteessa. Mitäs meiltä muuta puuttuu kuin vastat, ja niitakin saa mainioita näistä puista. On valitsemisen varaa.

Erkki oli erinomaisen ihastunut tähän luontoon ja maisemaan. Hän vakuutti Martille pitävänsä tästä enemmän kuin Hammaslahdesta.

— Ellei olisi niin kaukana muista, en hetkeäkään epäilisi kotiani tälle mälle perustaa, sanoi hän. — Mahdollista on, että tänne se uusi Mulikka vielä syntyykin, tänne vaaralle, muistoksi siitä Mulikasta, joka sinne vanhaan maahan Lehtovaaran kupeelle jäi.

Synkkä hiljaisuus vallitsi asumattomassa salossa. Ystävykset koettivat päästä sellaiseen varjopaikkaan, mihin vähän tuulenhenkeä kävisi. Hetken levähtyään he sitten erosivat. Martti palasi venettä kohti.

Erkki otti maisemista ja auringosta merkin ja lähti jatkamaan matkaansa. Jonkun matkan päässä mäen alla hän yhtyi polkuun, jota lähti seuraamaan. Pimeän tullen hän yöpyi metsään, valiten makuupaikan sellaisen, että voi olla turvassa matelijoilta.

Yö asumattomassa aarniometsässä, yksinään luonnon suuressa hiljaisuudessa on niin valtava, ettei sen vaikutusta voi sanoin selittää. Hiljaisuus on vain harhaluuloa, sillä joka hetki voi erottaa erilaisia ääniä. Whip-poor-will huutaa yksitoikkoista, valittavaa säveljaksoaan ikäänkuin sen olisi vilu tässä yön tukahduttavassa kuumuudessa. Apinalintu päästelee ääniään. Käkikään ei puutu seurasta, vaikka se on laiska kukkumaan. Aamun tullen lintujen äänet moninaistuvat.

Ja kuivuneet oksat katkeilevat silloin tällöin, kun peura tai kauris kulkee puroille juomaan. Hirvikin on vallan yleinen. Pieni puhvelilaumakin voi painautua Delaware-joelle, vaikka se on täällä harvinaisuus.

Suhteellisesti vähän virkistyneenä jatkoi Erkki aamulla aikaisin matkaansa. Koko päivänä hän tapasi vain muutaman intiaanin matkalla pohjoisesta etelää kohti etsimässä mieluisaa asutopaikkaa sieltä, missä majavannahkojen saanti olisi helppoa.

Suuret vedet näkyivät, mutta kun niiden rannat olivat osittain pahasti meriveden huuhtelemia, kuletti polku suurelle Pohjoisjoelle kiertotietä useita mailoja joen suusta ylöspäin. Siellä oli kalliojyrkänkeitä, ja vuori kohosi pystysuoraan kuin seinä joesta.

Matalammalla kohdalla oli intiaanien kylä Hobock. Siellä vietti Erkki viimeisen yön. Seuraavana aamuna lautasivat intiaanit hänet joen toiselle puolelle.

Niin hän tuli matkansa päämäärään, Manhattanille, jonka eteläisessä kärjessä oli Uuden Amsterdamin linnoitus ja kauppakylä.

UUDESSA AMSTERDAMISSA.

Erkki Mulikka oli tullut Manhattan-saaren luoteiskulmalle. Siellä asuivat ne intiaanit, jotka parikymmentä vuotta aikaisemmin olivat koko tämän

merkillisen saaren myyneet Pietari Minutille hollantilaisista siirtokuntaa varten mitättömän vähäisestä hinnasta.

Täältä johti polku metsien läpi hollantilaisten asumaan osaan saarta. Polku vei osittain joen uomaa, osittain kallioisia jyrkänkeitä. Vihdoin alkoi joku yksinäinen uutisasutustalo näkyä. Nämä olivat eurooppalaisen asutuksen ensi päiviä näillä tienoilla.

Aivan eteläisimpään kärkeen saapuneet tulokkaat olivat pystyttäneet paalutuksen joen rannalta salmen rantaan saaren poikki. Se oli kauppakylän suoja-varustus ulospäin. Kylän sisällä oli pieni linnoitus ja sen ympärillä ryhmä pieniä taloja. Kylän valtakatu kulki joen perkaamatonta rantaa. Sen varrella olivat kauppapuodit ja kapakat sekä yleensä kaikki tärkeimmät paikat.

Erkki käveli ensin tätä «valtakatua» tutustuakseen kylään. Kadun eteläpää päättyi kallioihin, joita nousuvesi huuhtoi. Siihen oli tehty tilapäinen laituri laivoja varten. Jonkun matkan päässä rannasta oli kallioita, jotka oli ulkosatamaksi valittu. Välillä olevaa matalikkoa oli alettu täyttää, vaikka työ oli vielä aivan kesken.

Erkki etsi sivummalta asunnoksi merimieskapakan. Sen yläkerrasta hän sai pienen komeron itselleen vuokratuksi. Ensi tehtäväkseen hän lepäsi matkan jälkeen ja suunnitteli asiansa ajamista.

Sitten hän aloitti rohkeasti etsimistyönsä. Hän teki kiertomatkan kapakoissa, työpaikoilla ja satamassa. Mutta hän ei tavannut missään punatukkaista. Illemmällä hän ryhtyi uudelleen toimeen mutta yhtä

huonolla tuloksella. Seuraavakaan päivä ei tuonut selvyyttä. Hän tuli siihen johtopäätöksen, että etsitty mies ei ollut ainakaan tällä kerralla Uudessa Amsterdamissa. Hän saattoi sinne tulla jokea ja rannikkoa kulkevissa laivoissa tai maata myöten samaa tietä, jota hänkin oli tullut. Sen vuoksi hän piti silmällä erittäinkin satamaa.

Vaikka Uusi Amsterdam kaupunkina oli vielä aivan vähäpätöinen, oli siinä joitainkin laivaliike. Hollantilaisilla oli useampia pieniä laivoja, jotka pitivät yllä yhteyttä ylemmäs joen varrelle perustettujen siirtokuntien kanssa. Myös oltiin vilkkaassa vuorovaikutuksessa Long Islandin kanssa, jonka pienet siirtokunnat elivät pääasiassa kalastuksella. Erittäinkin pyydettiin niitä kaloja, joiden suumuja puristettiin intiaanirahoiksi, vampunihelmiksi.

Englantilaiset sekä New-Haven-siirtokunnasta että myös etelästä, Virginiasta, kävivät kaupanteossa hollantilaisten kanssa. Satamassa saattoi tavata myös meren yli purjehtineen verrattain ison laivan.

Erkillä oli tässä kaikessa katsomista. Aikansa kuluksi hän palkkautui lastaustöihin ja teki vähitellen tuttavuutta eräiden työmiesten kanssa. Ruotsinkielien taitonsa avulla hän sai jotakuinkin selkoa hollantilaisten puheesta.

Viikon verran odotettuaan huomasi hän, kantaes- saan rakennusaineita laivasta, vihdoinkin punatuk- kaisen puuhailevan pienessä jokipurussa, joka juuri äsken oli tullut suuremman laivan kupeelle jokivarrelta.

Erkki ei ollut ainoa, joka teki tärkeän huomion, sillä hänet oli jo aikaisemmin huomattu.

— Tuosta saat miehen, jota tarvitset, sanoi punatukkainen purren kipparille. — Hän on vieras täällä eikä kukaan kysele häntä, vaikka katoaisi ikäpäiviksi.

Kippari tähysti Mulikkaa, joka juuri kantoi raskasta taakkaa maalle.

— Ei hän liene aivan helposti otettavissa, hän lausui matalalla äänellä.

— Ellemme saa väkivallalla purteen, saamme ainakin viekkauksella, neuvoi Gustaf. — Kun hän on täällä, on hänet helppo toimittaa Karhusaareen ja siellä kyllä Nicholas Koorn hänen niskansa taivuttaa.

Erkki ei luonnollisesti kuullut mitään tästä keskustelusta. Hän kehitti päässään tuumaa, miten saisi punatukkaisen lähtemään Christinaan.

Gustaf nousi purresta maihin ja kulkiessaan läheltä Erkkiä tervehti häntä, huomauttaen:

— Kas onhan täällä niitä vanhan maan ystäviä. Eikö enää miellyttänyt Christinassa olo?

— Eipä siellä mitään hätää ole, vastasi Erkki. — Kyllä sinne sopii. Sovit sinäkin, juuri sinua siellä odottavat.

— Onpa hyvä, että ollaan jo niin pitkällä, että minua odotetaan, lausui Gustaf. — Siihen olen halunnut päästäkin. Ehkä sinäkin jo haluaisit minua sinne. Ja luovuttaisit sen, jonka olet minulta ryöstänyt. Mutta se, että sinä olet vielä hengissä, todistaa, että asia ei ole vielä lopussa. Hirsipuu, se on sinun osasi. Sitten minä omani haen.

— Silloin saat odottaa kauan, sanoi Erkki kiivaasti ja ryhtyi taas työhönsä. Hän oli aikonut rauhallisesti

keskustella punatukkaisen kanssa, mutta huomasi sen mahdottomaksi. Hän ei voinut teeskennellä.

Punatukkainen ei malttanut olla vielä lähestymättä suomalaista.

— Minun kärsivällisyyteni on alkanut loppua, kähisi hän. — Siellä siirtokunnassa käy kaikki niin hitaasti. On mahdollista, että lähdän sinne jo piankin. Mutta, usko se, sinä et tule minun kanssani. Me emme sovi samaan siirtokuntaan.

— En seuraasi ikäväi, sanoi Erkki. — Mielelläni jään tänne, jos sinä menet siirtokuntaan.

Gustaf vetäytyi toveriensa luo purteen. Erkki huomasi hetken kuluttua purren ja miehet hävinneiksi. Mihinkin ne olivat menneet, sitä hän ei keksinyt. Työtoverilleen hän selitti, että tuota punatukkaista on etsitty Uuden Ruotsin siirtokuntaan. Hän pyysi tätä painamaan mieleensä miehen piirteet.

— Kyllä minä ne kasvot ja tuon pään aina muistan, vakuutti Erkin hollantilainen työtoveri. — Ei hän ole ensimmäistä kertaa täällä. Hän kuuluu Killian van Rensselaerin joukkoon ja liikkuu hänen asioillaan. Toisinaan häntä ei näe viikkokausin, toisinaan hän taas viiptyy täällä useita päiviä. Vakituiseksi hän asuu Killian-herran linnoituksessa Rensselaersteinilla. Hänen hommansa näyttävät olevan hyvin salaperäisiä.

Laivaa purettiin iltapimeään saakka.

Pimeässä sattui tapaturma. Kun Erkki Mulikka otti laivan kupeelta raskasta lautataakkaa hartioilleen, luiskahti hänen jalkansa ja hän putosi veteen. Viidessään taakkaansa maihin työtoveri huomasi onnetto-

muuden niin myöhään, että kun hän ehti katsomaan laivan laidan yli ulkosivulle, ei hän siellä nähnyt muuta kuin uivia lautoja ja kadonneen lakin. Hän hälyytti väen liikkeelle, vene pantiin kiertämään laivan ympärystä ja seipäällä koetettiin tavoitella pohjaa. Mitään ei tavattu. Pimeys teki tarkemman etsimisen mahdottomaksi.

Kun mies oli tuona kuumana kesäpäivänä tehnyt raskasta työtä, päätti laivaväki, että hän oli kuumuuden rasituksesta pyörtynyt ja painunut pohjaan. Vain tämä voi selittää miten kaikki tapahtui niin äänettömästi.

Kun kadonnutta työmiestä vielä etsittiin laivan luota, riensi pieni pursi Hudson-virtaa ylöspäin illan pimeydessä. Tämä pursi oli ollut laivan kupeella pillossa ja ottanut hiljaa saaliinsa, kun se, kaulan ympäri kietoutuneen silmukan vetämänä, putosi veteen. Pursi pääsi hiljalleen pimeässä irtautumaan laivasta ja loittonemaan ennenkuin tapaturma herätti yleisempää huomiota.

Purren pohjalla makasi vahvasti nuoriin sidottuna Erkki Mulikka, jonka kaulan ympäriltä oli silmukka hölennetty. Vangitun luona piti punatukkainen varttia ja ilkkui onnettomalle:

— Katsoin parhaaksi muuttaa menettelytapani. Minä lähdän nyt sinun sijastasi Stinan luo. Minullehan hän kuuluukin ja minä otan nyt omani. On yhä edelleen hirtettäänkö sinut vai jätetäänkö henkiin. Meidän rauhaamme et enää pääse häiritsemään.

Erkki kuuli tämän katalan miehen puheen. Hänen nyrkkiinsä olivat puristuneina, mutta hän ei voinut

tehdä mitään. Kauhun kuvat kiitivät mielikuvituksessa hänen silmiensä ohi.

Hetken kuluttua pysähtyi pursi kalliorantaan. Punatukkainen ja hänen toverinsa kantoivat sidotun vangin linnoituksen portista sisälle.

Purren kippari selitti karkeääniselle vartijalle:

— Tässä on työvoimaa linnoitukseen niiden tilalle, jotka lähtevät kauppa-asioille. Alussa hän kai on vastahakoinen, mutta Koorn on tottunut äkäpussit kesyttämään. Tällä miehellä on se etu, että häntä ei suurin kuulustella. Hän on vain tilapäisesti tullut siirtokuntaan, eikä hänellä ole omaisia ja ystäviä. Hänestä ei mitään melua tehdä.

— Vieköä tornikamariini, komensi vartija.

Erkki tunsu kohta olevansa tukehduttavan lämpimän huoneen lattialla. Hänen kätensä ja jalkansa oli päästetyt siteistä. Ovi oli teljetty, ja akkuna, pieni aukko, oli ylhäällä saavuttamattomissa. Huone oli osittain niiden portaiden alla, jotka johtivat torniin.

Vanki tunsu ruumiissaan väsymyksen herpaantumista. Hän oli liian voimaton harkitsemaan pelastustaan.

Horroksissa maaten hän yön aikana kuuli portaita kuljettavan ja raskaita esineitä kannettavan.

— Me joudumme matkaan ennen päivän koittoa, sanoi joku ääni. — Lasti on jo pian laivassa. On sekä väkevää että pistävää. Kyllä niillä vaihdetaan lasti nahkoja.

— Minun matkallani voi ehkä tulla häiriöitä, ausui toinen, jonka Erkki horroksissakin tunsu puna-

tukkaisen ääneksi. — Aion viettää nyt hääni ja tuoda vaimon mukana tänne.

Erkki koetti pysytellä hereillä. Mutta luonto vaati osansa. Hän nukkui pian sikeään uneen.

GUSTAF VAATII OMAANSA.

Ne juorut Gustafin katoamisesta, joita oli Helsingborgin linnoitukseen ja sieltä muuallekin järjestelmällisesti levitetty, olivat kulkeuneet myös Stinan isän korviin, vaikka hän ei niitä ottanut vakavalta kannalta. Mutta kun hänen tyttärensä vangittiin ja kun murhaan syylliseksi mainittu Erkki Mulikka katosi paikkakunnalta, tuli Nils Dalbon mieliala sangen synkäksi. Hän ei jaksanut uskoa murhaa mahdolliseksi, mutta ei hän osannut selittää ihmeellistä katoamistaan. Miksi Gustaf ei tule hakemaan omaansa? Miksi hän kiusaa koko siirtokuntaa rikoshuhuilla? Myös Stinan äiti vuodatti asian johdosta katkeria kyöneleitä.

Näytti siltä, että siirtokuntaan ei sillä hetkellä kukaan ollut tervetullempi kuin punatukkainen Gustaf. Kaikki olivat valmiit ottamaan hänet avosylin vastaan.

Hänen saapumistaan odotti myös Stina, joka Kaisa Väinämön kanssa oli siirretty Helsingborgin linnan vankilaan. Niinikään odotti Stina jotakin tietoa Erkistä, josta hän ei ollut kuullut mitään sen koh-

talokkaan illan jälkeen, jolloin tämä hänen pyynnöstään pakeni pimeyteen. Hän tiesi, että Erkki oli lähtenyt vihamiestään etsimään. Oliko hän löytänyt? Mitä olivat he keskinäiset asiansa selvittäneet? Olivatko he tulossa? Nämä kaikki olivat kysymyksiä, jotka risteilivät usein Stinan ajatuksissa.

Ja tätä monien kysymysten sarjaa hän jatkoi uusilla kysymyksillä. Mitä sitten seuraa, kun Gustaf tulee tänne? Erkki pääsee vapaaksi epäluulosta. Myös hän itse pääsee vankilasta — mutta mihin? Mestauslava kyllä välttyy, mutta sen sijaan uhkaa häntä kauheampi, uhkaa pakollinen avioliitto vihatun miehen kanssa.

Hän ei salannut näitä ajatuksiaan onnettomalta vankilatoveriltaan.

— Minä en voi mennä hänen kanssaan naimisiin, vakuutti hän. — Minä inhoan häntä, minä vihaan häntä. Luultavasti ei minulla ole muuta keinoa kuin hukuttaa itseni.

— Älä toki niin toivoton ole, lohdutti Kaisa. — Pelastuksen teitä on monenlaisia.

Nils Dalbo tuli tytärtään katsomaan.

— Siinä asiassa, jonka tähden sinut on vangittu, alkaa tutkinto huomenna, ilmoitti hän. — Kuvernööri tulee itse oikeutta istumaan. Hän on jo asettanut lautakunnan. Olisi nyt perin tärkeä voida todistaa, että Gustaf on elossa. Siihen raukeaisi heti koko syyte.

— Kunhan odotetaan, vielä se asia voidaan todistaa, vakuutti Stina.

— Kuvernööri ilmoittaa jo liian kauan odotta-neensa. On mahdollista, että hän ei enää odota.

— Minulla on syytä luulla, että aivan pian saamme tietoja Gustafista, sanoi Stina.

Hän saattoi isäänsä ovelle ja sanoi:

— Lohduttakaa äitiä. Vakuuttakaa hänelle, että kyllä nämä asiat vielä hyvin päättyvät.

Seuraavana aamuna käytiin Stina hakemassa oikeuden istuntoon.

Kuvernööri Printz ei ollut hiukkaakaan lainoppinut. Hän tunsi sen itse ja sen vuoksi hän oli halunnut tuomariksi siirtokuntaan lainoppinutta miestä. Kun sitä ei saanut, täytyi hänen itsensä edustaa myös lain ja oikeuden korkeaa arvovaltaa. Siltä varalta hän oli jo lähtiessään varoittanut, etteivät kovin hämmästyisi, jos tuomiot eivät aivan lain kirjaimen mukaan sattuisi.

Hänen johtamisensa oikeuden istunnoissa ei nou-datettu mitään muodollisuuksia. Hän käsitti, että alussa hänen oli voitettava asema ankaruudella, ja sen vuoksi hänen täytyi tehdä tuomiot jyrkiksi.

Klingan lapsenhoitajattaren, Stina Dalbon asia oli ensimmäinen merkittävämpi juttu, joka joutui hänen ratkaistavakseen. Tyttöä vastaan tehty syytös oli raskas ja perin salaperäinen. Syytetty ei tunnustanut mitään ja turhaan kuvernööri yritti kovuudella-kaan taivuttaa häntä tunnustamaan.

Kuta pitemmälle kuulustelua kesti, sitä häm-
rämmältä asia näytti.

Hän selaili lakikirjaa, suuttuen ja tuskastuen sitä enemmän kuin vähemmän hän siitä selvää sai. Oliko hän mikä kirjanoppinut? Hän oli tottunut sodassa antamaan tuomioita, mutta niitä ei perustettu mihin-

kään pykäliin. Tuomioiden piti olla käytännöllisiä, niillä piti saada aikaan se mihin tähdättiin. Muodoista vähät väliä.

— Mestattavaksi ja oikea käsi pois sahattavaksi, kuului yhtäkkiä kuvernöörin tuomio, yllättäen täydellisesti koko salintäyteisen kuulijajoukon.

Lautakunnan jäsenet katsoivat ihmetellen toisiinsa, mutta ei kukaan uskaltanut ääntään korottaa. Stina vaipui pyörtyneenä lattialle.

Kuvernööri oli mielestään antanut oikean ja viisaan tuomion. Hänellä ei ollut aikomusta panna sitä täytäntöön — hänestähän se riippui. Kun näin raskas rangaistus on uhkaamassa, pannaan varmasti kaikki voimat liikkeelle oikean selvityksen saamiseksi. Tuomio oli siis kuvernöörin mielestä vain uhka, joka pakottaisi totuuden esille.

Samalla kuvernööri määräsi, että vapaamiestä Erkki Mulikkaa oli etsittävä yli koko siirtokunnan ja tavattaessa oli hänet kiinniotettava sekä sidottuna linnoitukseen lähetettävä, jotta sama rangaistus voisi häntä kohdata.

Sekin oli tarkoitettu enemmän uhkaukseksi kuin käytännössä toteutettavaksi.

Ennenkuin Stina vietiin takaisin vankilaansa joen toiselle puolen, sai hän tervehtiä ja tavata vanhempiaan.

Sydäntäsärkevä oli Stinan kohtaus äitinsä kanssa. He eivät nähneet tuomiossa mitään valopilkkua. Millä hetkellä tahansa voidaan tuomio panna täytäntöön. Näkisikö äiti enää tämän jälkeen lastaan?

Isä ei ollut yhtä toivoton. Hän ymmärsi, että tuomio oli ehdollinen. Hän katsoi kuitenkin viisaim-

maksi olla tyttärensä huolia lieventämättä enempää kuin oli välttämättöntä.

Saman päivän iltana kuvernööri Printz hämmästyti aika lailla. Hän oli juuri lopettanut ilta-ateriansa, kun eräs mies pyysi tavata häntä.

Se oli Klas.

— Mitä sinulla nyt on asiaa? kysyi kuvernööri lyhyesti.

— Armollinen herra, alkoi Klas nöyrästi. — Tulen ilmoittamaan, että se mies, jonka murhasta Stina Dalbo on tänään tuomittu, on clossa. Yhä vieläkin olen järkyttynyt säikähdyksestä, jonka tänään sain, kun näin ystäväni ilmielävänä edessäni. Luulin ensin häntä haamuksi ja aioin paeta. Hän huusi minulle: 'Mies, oletko hullu? Etkö minua tunne? Tervehdi toki toveriasi, joka on pitkältä matkalta palannut ja ansaitsee hyvän ryypyn tervetuloisiksi!' Toinnuttuani moitin häntä siitä, että hän oli saanut suurta häiriötä aikaan, ja sanoin, ettei Stina hänelle voi poissaoloa antaa anteeksi. 'Enpä luullut, että hän niin kaipa minua', hän sanoi. 'Hänen mielensä lienee aika lailla muuttunut' Hänellä ei ollut vähintäkään aavistusta siitä, mitä oli tapahtunut. Hän oli kaikesta pahoillaan, mutta ilmoitti kaiken nyt hyvittävänsä. Hän on valmis menemään naimisiin ja lähetti minut sitä varten asialleen.

Klas veti paperin taskustaan ja sanoi:

— Tässä on todistus siitä, että hän ja Stina ovat Ruotsissa laillisesti kuulutetut. Hän pyytää morsiamensa vapauttamista, jotta häät voitaisiin ensi tilassa viettää.

— Ei vähääkään, sanoi Armgard päättävästi. — Hänen ilonsa tulee sitä suuremmaksi. Jos välttämättä tahdot, voit vähää ennen häitä ilmoittaa, ettei Gustaf ole murhattu. Näin asiat parhaiten järjestyvät.

— Sinä olet järkevä, Armgard, myönsi Printz. — Sinä puhut kuin vanha ihminen, vaikka olet vasta täysi-ikään kehittynyt tyttö. Rakkauden houreet eivät sinua pimitä.

— Järkeä kaikessa, sanoi tytär ja lähti huoneesta.

PRINTZIN HOVISSA.

Maunu Klinga oli miehineen kiirehtinyt Uuden Göteporin sekä Printzin Hovin rakentamista Tenakonk-saarella. Kesä oli kuuma, joten miehet totuttomattomina ilmanalaa saivat monta hiekkä pusertaa. Kuitenkin ne, jotka olivat olleet myös Helsingborgia rakentamassa, kehuivat työntekoa Tenakonk-saarella mieluusammaksi. Täällä ei ollut niitä isoja purevia itikoita, jotka tekivät olon joen toisella puolella aivan sietämättömäksi.

Sekä linnoitus että kuvernöörin hallintorakennus tehtiin vahvoista hirsistä. Osa tarvittavista puista otettiin saarella olevasta suosta, johon oli aikoinaan suuri metsä painunut ja siellä hyvin säilynyt.

Hallintorakennus, Printzin Hovi, oli koetettu ensin saada valmiiksi, jotta kuvernööri pääsisi per-

Kuvernööri oli sangen hämmästyksissään tästä ilmestymisestä. Hän huusi kiukkuisella äänellä:

— Onko ollut tarkoituksena pitää minua sekä korkeaa lakia ja oikeutta pilkkana?

Kenties olisi Gustafin asiamies saanut pahempia seurauksia tästä jutusta, ellei kuvernöörin nopea-älyinen tytär Armgard olisi ehättänyt väliin.

— Isä, sinun viisautesi oikeuden jakamisessa selvitti tämän sangen salaperäisen jutun, sanoi hän. — Ilman sinun ankaraa tuomiotasi olisi asia jäänyt hämäryyteen ehkä ikipäiviksi.

— Niin, ilahtui kuvernööri, — tiesinhän minä, että miestä ei oltu murhattu. Minä pakotin hänet esiin. Ja nyt minä olen valmis pitämään nämä harvinaiset häät siirtokunnassa. Ensi viikolla muutamme Hoviimme Tenakonkille, ja yhtenä tulojuhlan ohjelman numeroista ovat nämä häät. Armgard, pidä huolta niiden valmistuksista. Minun kustannuksellani. Käy, nuori mies, hän sanoi, kääntyen Klasin puoleen, — papereinesi pastori Campaniuksen luona ja järjestä niin asiat, ettei enää mitään häiriötä tapahdu.

Klasin lähdettyä sanoi kuvernööri tyttärelleen:

— Nyt ei ole mitään syytä pitää tyttöä vangittuna. Minä päästän hänet irti viipymättä.

— Odota isä, kiiruhti Armgard sanomaan. — Minulla on hyvä ajatus. Stina viedään Tenakonkille eikä sallita kenenkään kohdata häntä. Ei anneta hänelle mitään tietoa asioista ennen kuin hänet viedään vankilasta vihille.

— Mutta eikös se ole sydämetöntä?..

heineen muuttamaan sinne. Suuressa asuinrakennuksessa oli kuvernöörillä useita tilavia huoneita. Sitä paitsi oli suuria saleja virastohuoneiksi. Valmiina oli myös muita välttämättömiä rakennuksia. Monet rakennukset sotilaita, alemmaa virkakuntaa y. m. varten olivat kuitenkin vasta tekeillä ja valmistuivat hitaammin. Tännekin oli, pikemmin tavan mukaan kuin tarpeen vaatimuksesta, rakennettu vankila, jonka ensimmäisiksi asukkaiksi siirrettiin siirtokunnan ainoat vangit, Stina Dalbo ja Kaisa Väinämö.

Sen jälkeen kun tuomio oli langetettu, odotti Stina joka päivä milloin hänet viedään mestauslalle. Aamulla ylös noustessa oli aina hänen mielessään, että tämä lienee viimeinen päivä. Kun hänet siirrettiin Tenakonkille, päätti hän, että nyt viedään viimeiselle matkalle. Henkinen kidutus vaikutti häneen niin, että hän oli vain varjo entisestä.

Eräänä päivänä tuli kuvernöörin lähettämä sotilas vankilaan.

Stina koetti nousta seisomaan. Hänen polvensa vapisivat.

— Älä pelkää, sanoi sotilas. — Minä tuon hyviä tietoja. Paremmat päivät sinua odottavat. Kuvernööri on lähettänyt minut ilmoittamaan, että hän tietää sinun ja Erkki Mulikan olevan viattomia, sillä murhatuksi luultu henkilö on löydetty. Kuvernööri tahtoo antaa hyvitystä kärsimyksiesi johdosta. Tästä vankilasta saat kävellä morsiamena vihkiäisiisi ja kuvernööri itse pitää häät mitä loistavimmat.

Stina kuultuaan, että Gustaf oli löytynyt, huudahti riemusta. Ilon kyynleet valuivat silmistä ja hän kiitti Jumalaa. Vasta sitten kun sanantuoja oli mennyt hän alkoi miettiä tiedonannon toista puolta. Vankilastako suoraan vihille? Kuinka oli kaikki voinut tapahtua? Tietysti niin, että Erkki, tuo rakas, kelpo Erkki, oli löytänyt Gustafin, tuonut hänet kuvernööriin eteen ja paljastanut katalan juonen. Kuvernööri oli tietysti pannut Gustafin lujille, ehkäpä rangaissutkin häntä. Ja palkinnoksi Erkkille hänen reippaudesta kuvernööri tahtoi nyt järjestää häät. Voi, jospa aika nopeasti rientäisi!

Kuvernöörin tytär, joka oli itse tullut muuttotavaroiden mukana uutta kotia panemaan kuntoon, oli Martti Marttisen mukana lähettänyt Reetalle sanan ja pyytänyt häntä avustamaan.

— Nyt on sinullakin moninkertainen syy iloita, sanoi Armgard Printz suojatilleen. — Minä itse valmistan häitä Stina Dalbolle. Pian ei sinulla ole hänestä mitään vaaraa. Kun Erkkisi saapuu näille main, olet sinä hänen ainoansa. Kaikki riippuu silloin vain sinusta. Tietysti sinä ymmärrät tehtäväsi.

Ehdittiin vihdoin niin pitkälle, että kuvernööri Johan Printzin laiva saapui Uuden Göteporin rantaan muuttaen siirtokunnan hallituksen Christinasta Printzin Hoviin. Tapahtuman merkityksen vuoksi suoritettiin siirtymisen laivasta juhla-kulkueessa. Ensin lähtivät laivasta airuet keskiaikaisiin pukuihin puettuina ja soittaen pitkällä torvillaan. Kuvernööri itse astui mahtavana soittajien jälestä, peitsillä varustetun sotilaskunnia-vartioston ympäröimänä.

Hänen jälessään tulivat hänen apulaisensa Sven Skute ja ryhmä sotilaita. Saattueessa oli aatelisnuorukaisilla ja siirtokunnan virkakunnalla oma osastonsa.

Lämmin kesäpäivä pusersi hien liHAVAN kuvernöörin kasvoilta hänen kävellessään puhkuvana mäkeä ylös sille paikalle, mihin hallintorakennus oli hänen tahdostaan kohonnut. Portilla oli juhlasaattoa vastaanottamassa rakennuttaja Maunu Klinga työläisten sekä muutamien sotilasten kera, jotka olivat hänen komennossaan. Klinga antoi kuvernöörille juhlallisesti uusien rakennuksien avaimet, jotka Printz kiinnitti renkaaseen vyöllensä.

Juhla-kulkue marssi ensin väliaikaiseen kirkkoon, jossa pastori Campanius tervehti siirtokunnan päämiestä tervetulleeksi uuteen hallintopaikkaan sekä rukoili Jumalan siunausta aloitettavalle työlle. Kuvernööri polvistui alttarin ääreen, missä pastori, pannen kätensä hänen päänsä päälle, siunasi häntä.

Tämän jälkeen marssi juhla-kulkue itse hallintorakennukseen, jonka portailla oli kuvernöörin tytär palvelija- ja apulaisjoukkoineen sitä ottamassa vastaan. Torvensoittajat kääntyivät yleisöä kohti, jota oli laajalti kokoontunut, ja puhalsivat torviinsa. Yleisön joukossa näkyi myös intiaaneja, jotka uteli-aina seurasivat tätä juhlallista toimitusta. Punanahkoja oli saapunut aina kaukaa Takamaalta asti, myös sellaisia, jotka eivät olleet ennen valkoisia nähneet.

Kun luutnantti Klinga juhlan kunniaksi antoi uudesta linnoituksesta ampuu muutamia tykinlaukauksia, säikähtivät intiaanit pahanpäiväistä ja lensivät maahan.

— Valkoisten Manitou puhuu kovalla äänellä, sanoivat he toisilleen.

Illalla alkoivat ne suuret pidot, jotka kuvernööri oli aikaisemmin luvannut. Tätä varten oli harvinaisia ruokia ja juomia ostettu entisten lisäksi englantilaisilta, jotka Virginiasta olivat saapuneet laivallaan kaupantekoon. Monta intiaaneilta saatua majavanahkaa oli vaihdettaessa saatu luovuttaa näistä tavaroista.

Oli päästy vasta nousevalle juhlatuulelle, kun ohjelman mukaan oli toimitettava ensimmäinen avioliiton vahvistaminen tällä uudella hallituspaikalla. Tämän numeron oli kuvernöörin tytär järjestänyt.

Kirkkosali oli koristettu kesän aikaisella sadolla. Hedelmällisyyden merkiksi oli koottu maissilyhteitä alttarin molemmille puolille ja seinistä riippumaan hedelmäpuitten oksia, jotka olivat täynnä kypsyneitä hedelmiä. Poraille ja käytäville oli metsästä tuotu laakeripensaita. Altari oli koristettu myrtinoksilla. Lavendelikimput levittivät väkevää tuoksuaan.

Pimeä oli jo tullut, mutta se ei tuonut sanottavasti viileyttä kesän hehkuun. Tulikärpäset lensivät pensaikossa. Salaperäistä huumaa oli ilmassa. Vuosituhansia koskematonna olleen erämaan rauha oli häiriintynyt. Sivistynyt maailma hipaisi sitä ensi kerran.

Armgard Printz piti huolen morsiamen pukemisesta ja tahtoi johtaa morsiuskulkuetta. Klas oli kuvernöörin sihteerin johtamana saanut varmat ohjeet miten hänen tuli menetellä. Ohjelma oli yksityiskohtia myöten tarkkaan harkittu.

Kuvernööri keskeytti tyttärensä viittauksesta ilonpidon juhlasalin pitkien pöytien ääressä. Hän nousi seisomaan ja puhui kaikuvalla äänellä:

— Meillä on merkkipäivä tänään. Siirtokunnan hallitus on asettunut uuteen pysyväiseen paikkaansa. Täältä on tarkoituksena ohjata tätä siirtokuntaa edistykseen ja kukoistukseen. Lisääntykää ja täyttäkää maa. Hedelmällisyys tuottaa edistystä ja kukoistusta. Esikuvallisena toimituksena on näihin tulojuhlisiin liitetty ensimmäinen kristillinen avioliiton solmiminen tällä saarella ja tässä hallintopaikassa. Toimitus tapahtuu kirkossa, johon me kaikki juhla-kulkueessa siirrymme.

Sven Skute järjesti rivit ulkona: airuet ensin, aatelisnuorukaiset sen jälkeen hovipoikina, keskukseksi itse mahtava kuvernööri ja arvojärjestyksessä muu yleisö.

Tulisoihdut lepattivat kutsuvina. Pappi odotti kirkon portailla.

Vasemmalta lähestyi morsiuskulkue Armgard Printzin johdattamana. Naiset olivat siihen liittyneet.

Stina oli ihastuttavan kaunis, oli enemmän ylläluonnollisen olennon kuin ihmisen näköinen. Kärsimykset olivat tehneet hänet kalpeaksi, mutta samalla kirkastuttaneet. Hänen silmänsä olivat rakkautta loistavat ja sydämensä kiitollinen Jumalalle siitä, että kaikki oli kääntynyt hyvään päin. Hän koetti silmillään etsiä Erkkiä, mutta ei soihdun lepattaessa voinut häntä huomata. Ehkäpä hän oli-kin sisällä kirkossa odottamassa...

Kirkon portailla hän näki seisovan kaksi miestä. Stina ei voinut heidän piirteitään erottaa. Kenties ... hän kiiruhti askeleitaan. Mutta kun hän tuli lähemmäksi, kiljahti hän kauhistuksesta. Se kuului monen korviin, vaikka musiikki soi.

Stina oli kuin halvauksen saanut: ei voinut ottaa askeltakaan ja hänen ruumiinsa tuntui lyijynras-kaalta. Ne, jotka olivat lähinnä häntä, huomasivat muutoksen ja taluttivat häntä. Nähdessään isänsä Stina sai vähän rohkeutta.

Nils Dalbo talutti tyttärensä sulhasen luo, joka odotti alttarin edessä. Pastori laskeutui alttarikorok-keelta heidän eteensä. Tulisoihdut valaisivat kirk-kaasti tämän ryhmän.

Vihkimistoimitus alkoi.

Pastori ehti siihen kohtaan, missä hänen oli kum-maltakin, sulhaselta ja morsiamelta, erikseen kysyt-tävä tahtoivatko he ottaa rinnallaan olevan aviopuo-lisokseen.

Gustaf vastasi onton kumealla äänellä: »Tahdon».

Tuli morsiamen vuoro vastata.

Stina kohotti silmänsä pastoria kohti ja vastasi jyrkästi ja selvästi: »En tahdo».

Vastaus kuului yli koko kirkon hiljaisuuden.

Pastori säpsähti. Seurakunta hämmästy.

Pastori kysyi uudelleen.

Vastaus oli sama, ehkä vieläkin jyrkempi ja sel-venmpi: »En tahdo».

Uusi humaus kävi läpi seurakunnan. Kuvernööri osoitti hermostuvansa.

Pastori uudisti kysymyksensä kolmannen kerran.

Vastauksena tuli melkein epätoivoinen kirkaisu:

»En koskaan ota häntä».

Stina olisi pyörtyneenä vaipunut maahan, ellei hänen isänsä olisi ehtinyt häntä tukemaan.

Pastori ilmoitti että morsiamen vastustamisen vuoksi vihkiminen keskeytetään. Luterilainen kirkko ei pakota ketään vasten tahtiaan avioliittoon.

Kuvernööri katsoi oman arvovaltansa tulleen loukatuksi. Hänen tuliaisjuhlansa säännöllinen kulku oli häiriytynyt. Hän nousi kiukkuisena penkiltään ja olisi epäilemättä tehnyt kirkonhäväistyksen, ellei hänen tyttärensä olisi rientänyt hänen luokseen ja hillinnyt häntä.

Kuvernööri viittasi kädellään morsianta kohti ja sopersi joitain käsittämättömiä kiukun sanoja. Vih-doin hän jyrkästi sanoi:

— Vieköä hänet uudelleen vankilaan.

Vleisö palasi kirkosta pettynään. Pettynäin oli kuitenkin sulhanen, joka kiiruhti mahdollisimman pian pois kirkosta ja katosi pimeyteen.

Stina vietiin vankilaan ja pyysi saada olla rau-hassa, kun hän oli niin perin uupunut.

Kuvernööri seurueineen meni jatkamaan tulo-juhlan viettoa. Ja pian olivat juomingit täydessä käynnissä. Aivan kuin ei mitään välikohtausta olisi sattunut.

PAKO.

Juomien päähän kihotessa muuan nuori aatelis-mies rohkeni illan kuluessa hiukan ärsyttää kuvernö-riä. Hän sanoi:

— Ehdottaisin siirtokunnan hedelmällisyyden maljan, mutta en saa oikein lähtökohtaa. Avioliitot eivät näy olevan helposti rakennettavissa täällä.

Toinen jatkoi:

— Avioliittoasioihin ei hallitusvallan pidä se-kaantua. Koko siirtokunta sai nyt kuulla, että nais-valta on niissä voimakkaampi.

Kolmas lisäsi:

— Tämä tyttö oli tuomittuna sen miehen mur-haamisesta, jonka kanssa hänet nyt tänä iltana yri-tettiin naittaa. Nyt mies tuli itse tänne. — Olisi huvittavaa tietää minkätähden tyttö nyt taas on van-gittuna.

Kuvernööri kuuli kaikki nämä puheet. Hän oli jo entisestään ärtynyt. Tämä keskustelu ärsytti yhä enemmän.

— Kyllä minä teille syyn näytän, hän murahti. — Silloin kun tyttö otettiin ensi kerran kiinni, oli hänet tavattu noituudesta. Ja noidat viedään ro-violle.

— Siinähan sinulla on, kuvernööri, ohjelmaa tämän illan juhlaan, huusi eräs päihtyneistä, — re-päisevämpää kuin se, mitä yritettiin kirkossa suorittaa.

— Siinä olisi todella teko, joka muodostaisi tämän päivän sellaiseksi juhlaaksi, että sitä muistettaisiin niin kauan kuin tämä siirtokunta pysyy.

Kolmas ehdotti:

— Kootaan risuja ja sytykkeitä tuohon mäen harjalle. Siihen syntyisi kokko sellainen, että se näkyisi yli koko siirtokunnan, vieläpä toiselle puolen Fort Nassauhun saakka. Kyllä näin suurissa raken-nuspuuhissa on sen verran lastuja jäänyt, että niillä muutamia noitua voidaan polttaa.

Kuvernööri ryyppäsi rommilasin pohjaan ja ke-hoitti toisia tekemään samoin.

— Mitä uutta nyt ohjelmaan saadaan, kun kirkko-juttu päättyi niin nolosti? kysyi Sven Skute. — Lu-pasit, että näissä juhlissa remutaan enemmän kuin Helsingborgin valmistumisjuhlissa.

— Eikö sinulla ole juomista enemmän kuin tar-peeksi? kivahti kuvernööri ärtynään. — Nyt sitä paitsi työväki myös juhlii. Oletko nähnyt heidän pitkiä pöytiään pihamaalla?

— Niin, koko siirtokunta on koolla, myönsi Skute. — Ensimmäisen ja ehkä ainoan kerran. Nyt pitäisi saada heille repäisevää ja ikimuistettavaa huvia.

— Mitäs ajattelet noitien polttamisesta? kysyi kuvernööri.

— Niidenkö, jotka viime juhlan iltana keksittiin? Olisihan tosiaankin sopivaa antaa niille rangaistus tässä juhlissa.

— Nyt ryyppätään, huusi kuvernööri yli koko salin. Maljoja tyhjennettiin. Uusia täytettiin ja taas tyhjennettiin. Päihtymys alkoi olla yleinen.

Ulkona olevat juhlijat olivat kantaneet kokoon risuja ja lastuja kummulle ja sytyttäneet sen tuleen. Valo loimusi pimeässä yössä kauas joelle.

— Miksi roviota turhaan poltatte, kuului pimeästä ääni, — kun on noitiakin, joita voitte samalla polttaa.

— Noidat roviolle, kaikui useiden suusta huuto. Se kuului avoimista akkunoista sisälle saakka, huolimatta päihtyneitten melusta ja palavien risujen räiskeestä.

Kuvernööri teki nopean päätöksen. Hän huusi akkunasta:

— Kootkaa toinen rovio kummulle. Kootkaa siihen puita, risuja ja lastuja. Vietämme muuttomme kunniaksi suuren, ikimuistettavan juhlan. Poltamme noidat, paholaisen palvelijat.

Kuului riemuhuutoa yleisön joukosta ja miesjoukko kiiruhti roviota laittamaan.

Juhlajain joukossa oli muitakin kuin niitä, jotka ottivat tämän sanoman riemulla vastaan. Juhlaan olivat saapuneet Martti Marttinen, Luukas sekä koko joukko suomalaisia, jotka kauhistuivat sekä ehdotusta että kuvernöörin ilmoitusta. He aavistivat mitä tämä merkitsee päihtyneessä kansanjoukossa.

Martti ja Luukas kiiruhtivat vankilalle, joka oli hiukan syrjemmässä. Martti oli jo aikaisemmin huomannut, että Piikki oli tälläkin kertaa vahdissa. Martti sanoi Luukalle ja Piikille:

— Kiireesti naiset pakoon. Heidät on ohjattava niin kauas, etteivät he ole tavoitettavissa. On mahdollista, että heidän täytyy olla kauan poissa, kuten teidänkin. Rannalla vesakon suojassa on minun veneeni. Siinä on aluksi ruokavaroja. Toinen tai

toinen käyköön minun luonani lisää hakemassa, kun vakinaisen piilopaikan olette löytäneet. Kiiruhdaka! Minä lähdän laittamaan venettä kuntoon. Tulkaa sinne pian naisten kanssa. Tietysti kenenkään näkemättä.

Martti riensi rannalle. Hän varasi veneeseen tarpeita, joita käsiinsä sai. Hän jätti sinne myöskin pari pyssyä ampumatarpeineen. Rannalle saakka kuului päihtyneitten melu. Lyhyen odotuksen jälkeen tulivat Luukas ja Piikki taluttaen naisia, jotka värisivät kauhistuksesta. He olivat kuulleet huutoja, jotka ilmaisivat mikä oli heidän kohtalokseen aiottu. Hiljaa siirtyivät he veneeseen, Piikki soutamaan ja Luukas perään, naiset toisiinsa puristautuneina keskelle.

Martti työnsi veneen vesille. Hän kuiskasi:

— Soutakaa virtaa ylöspäin ja antakaa itsestänne tieto niin pian kuin mahdollista.

Kun vene lähti liikkeelle, kiersi Martti sivumpaa juhlapaikalle, missä suuri rovio oli jo melkein valmiiksi laitettu.

Kiihkoisimmat vaativat vankien hakemista ja rovin sytyttämistä.

— Ei ennen kuin olette maljanne uudelleen täyteen saaneet, huusi kuvernööri.

Uusia maljoja täytettiin ja juotiin. Ajatukset olivat jo kovin sekavat ja askeleet epävakaa, kun vihdoin lähdettiin vankeja hakemaan.

Vankila oli tyhjä. Ei ollut noitia eikä noidan vartijoita. Sana siitä saatettiin kuvernöörille. Tämä julmistui tiedosta ja uhkasi polttaa kaikki, jotka ovat

karkaamista avustaneet. Käski etsiä karanneet sekä heidän apurinsa.

Eräs juomatoveri kuvernöörin lähellä tarjosi pikarin hänen käteensä ja sanoi:

— Juo Printz! Juo karanneitten malja. Eiväthän he noitia ja tietäjiä olisi olleet, jos olisivat vapaaehtoisesti jääneet poltettaviksi. Sitä paitsi he paollaan pelastivat sinun sielusi. Huomenna olisit jo tätä päätöstäsi katunut. Juo, Johan Printz, ei tämä siirtokunta kaipaa noitarovioita. Taistelkoot vanhassa maassa uskonuunnat. Täällä vallitkoon omantunnon vapaus! Juo, Printz, juo, karhu, joka voit olla äreä, mutta joka olet pohjaltasi helläluontoinen. Sinun maljasi, ja pohjaan saakka!

Printz jatkoi juomistaan. Toverit tulivat toinen toisensa jälkeen hänen pöytänsä, ja vähitellen hän unhotti tapahtuman.

Reeta ja Martti lähtivät juhlasta Räsäsen veneessä.

— Minä en lähde enää koskaan tällaisiin tilaisuuksiin, sanoi Reeta. — Toivon, että Kaisa ja Stina ovat varman pakopaikan löytäneet. Kun huomasin, missä vaarassa he olivat, selveni minulle oma syyllisyyteni. Minä olen tehnyt heille niin pahoin, etten tiedä voinko koskaan hyvittää.

— Kyllä minustakin on parempi kotona olla kuin tällaisissa kesteissä, päätti Räsänen.

HELMELÖYTÄÄ ERKIN.

Israel Helme, siirtokunnan tuleva kaupanhoitaja, ei päässytkään kauppatähtikseen Uuteen Amsterdamiin niin pian kuin oli alussa suunnitellut. Myöskään ei hän saanut seuralaisekseen Luukasta, joka kuvernöörin tulojuhlan jälkeen oli kadonnut jäljettömiin. Sen sijaan tuli mukaan taloudenhoitaja Henrik Huygen, hollantilaissyntyinen, joka siirtokunnan alusta saakka oli ollut yhtiön palveluksessa. Hollanninkielen hyvänä taitajana ja rehellisenä miehenä soveltui hän erinomaisesti kauppa-asioissa käytettäväksi.

Lähetit matkustivat laivalla kiertäen Kap Mayn sekä pyrkien sieltä kohti Long Islandia.

Muutamien päivien jälkeen he olivat perillä ja sijoittivat laivansa kallioiden kupeelle tuulen suojaan.

Vaikkakin Uusien Alankomaitten kuvernööri William Kieft oli pannut vastalauseensa ruotsalaisten asettumista vastaan Eteläjoelle (Delawarelle), otti hän kuvernööri Printzin kauppalähetit vastaan varsin kohteliaasti ja lupasi auttaa heidän hankkeitaan parhaansa mukaan.

Siirtokunta oli pääasiassa kauppiaita, jotka olivat kateellisia toisilleen. Kahden varsinaisen puolueen, »Pitkien piippujen» ja »Lyhyiden piippujen» ohella ajoi mahtava aatelismies Killian van Rensselaer omaa politiikkaansa, uhmaten myös hallituksen edustajaa. Tällä aatelismiehellä oli oma laivastonsa, oma suuri palvelijajoukkonsa sekä omat maa-alueensa. Osittain oli hän ne linnoittanutkin ja vaati niiden

riippumattomuuden tunnustamista. Killian van Rensselaer harjoitti omassa nimessään laajaa kauppaa myös intiaanien kanssa ja hänen edustajansa kävivät kaukaisilla intiaaniseuduilla, myöskin Eteläjoen takamailla.

Ruotsalaiset olivat haluttuja kauppattavia, sillä heillä oli maksuksi luovuttaa paitsi harvinaisia turkiksia, kuten majavannahkoja, joiden saanti ei missään ollut niin helppoa kuin Delawarella, myöskin metalleja. Ruotsalaiset olivat panneet alulle kaivostyön Brandywinen latvoilla ja niiden takana ja sitä varten oli Ruotsista tuotu suomalaisia kaivostyömiehiä. Kaivostyö ei kuitenkaan vielä tuottanut. Mutta ruotsalaisilla oli kaupankäyntiä varten Ruotsista tuotua metalleja.

Huygenillä ja Helmeellä oli myöskin, paitsi kauppasioita, eräs siirtokuntia koskeva selvittely. Uuden Ruotsin siirtokunnasta oli aikojen kuluessa karannut joitakin siirtolaisia, jotka olivat olleet yhtiön töissä. Nämä olivat yhtiöltä ottaneet laskuun elintarpeita y. m., ja kun velka oli kasvanut suuremmaksi kuin mitä siirtolaiset katsoivat sopivaksi työllään maksaa, karkasivat he hollantilaisten puolelle. Heidän joukossaan oli hollantilaisia, ruotsalaisia ja suomalaisia. Uusien Alankomaitten kuvernöörillä ei suinkaan ollut syytä asettua näitä karkureita puoltamaan. Sehän olisi saanut aikaan sen, että Uudessa Ruotsissa käytiin suojelemaan niitä, jotka karkasivat hollantilaisten puolelta. Kuvernööri Kieft näin ollen salli ruotsalaisten viranomaisten etsiä karkureita ja tehdä heistä ilmoituksia. Etsimistyötä varten hän antoi heille erityisen suojeluskunnan.

Helme pani etsittävien luetteloon myös Erkki Mulikan nimen sekä tuntomerkit, koska häntä ei löytynyt siirtokunnasta. Myös muita etsittäviä oli poissa. Niistä eivät viranomaiset voineet muuta sanoa, kuin että ne mahdollisesti ovat Killian-herran alueella, jolleivät ole jatkaneet pakomatkaansa pohjoisessa olevien englantilaisten luo.

Myös Killian-herran oma etu vaati ruotsalaisten karkurien luovuttamista, sillä näin oli hänellä toivo saada takaisin ne karkurit, jotka hänen luotaan piiloutuisivat ruotsalaisten suojaan. Paitsi sitä hän halusi säilyttää kauppapöytäruokien ruotsalaisten kanssa, jotka vallitsivat tärkeitä majavannahkamarkkinoita.

Helme oli käyttänyt aikaansa uutterasti Erkki Mulikan tiedusteluun. Hän oli asiasta joutunut puheikkain myös sen satamatyömiehen kanssa, joka oli ollut Erkin työtoverina katoamispäivänä. Miehen selityksistä päättäen oli kadonnut mies varmasti Erkki. Kuitenkaan ei Helme jaksanut uskoa tapaturmaista hukkumista. Jo punatukkaisen vihamiehen läsnäolo pani hänen epäilemään muuta. Jos Erkki on löydettävissä, löydetään hänet ehkä van Rensselaerin alueelta tai hänen miestensä joukosta.

Sen vuoksi hän tahtoi päästä tuon mahtavan miehen »valtakuntaan». Hän liitti karkurien etsimiseen kauppasiat, ja niin kuljetettiin häntä ja Huygenia suojeluskunnan turvin Killian-herran alueella. Myöskin vietiin heidät Rensselaersteinin pikku linnoitukseen. Ruokatunnin alkaessa saivat he katsoa miehiä, jotka tulivat työstä yhteiselle aterialle. Erkki Mulikka ei niissä näkynyt.

— Onko tässä kaikki väki mitä saarella on, vai onko sitä muuallakin? kysyi Helme linnoituksen päälliköltä Nicholas Koornilta.

— Kaikki ovat, vakuutti Koorn, — paitsi ne, jotka ovat kauppasioilla pitempien matkojen päässä. On meillä parhaillaan m. m. ruotsalaisia Fort Nassaua käsin tekemässä kauppaa minquas-intiaanien kanssa, mutta ne ovat meidän vakinaisessa palveluksessaamme eikä heidän nimiään ole teidän listassanne.

— Onko teillä nyt tai onko ollut tämän nimistä? kysyi Helme osoittaen Erkki Mulikan nimeä sekä katsoen tiukasti hollantilaiseen.

— En tiedä, kierteli Nicholas Koorn.

Tämä epäilyminen ärsytti Helmettä. Hän päätti uskaltaa.

— Minäpä tiedän, että teillä on ollut, sanoi hän jyrkästi ja mainitsi Erkin katoamispäivän. — Siitä ajasta lähtien te olette täällä salanneet ja väkisin pitäneet miestä, joka ei teille kuulu ja joka ei tahdo teitä palvella. Etsikää pian mies käsiin.

Päällikkö Koorn näytti jonkun verran hämmennyvän.

— En todellakaan tiedä, sopersi hän. — Nimet-hän eivät täällä mitään merkitse.

— Tiedän, että eräs nimi merkitsee täällä muita enemmän, jyräsi Helme. — Se on sinun isäntäsi nimi. Mutta tässä sinä olet toiminut isäntäsi selän takana. Ilmoita väkikäilemättä, missä sinulla on vielä miehiä, jotka eivät ole tässä ryhmässä.

Helme oli tehnyt keksinnön, jota hän nopeasti päätti käyttää hyväkseen. Intiaanirahaa, vampunia,

vaihtaessaan hän oli Uudessa Amsterdamissa huomannut, että sitä oli myös väärennettyä, simpukan kuorista tehtyä, kun oikeiden helmien täytyi olla puristettuja määrättyjen kalain suomuista. Nyt hän näki Karhusaaren rannalla isot kasat särettyjä simpukankuoria. Tuo väärennetyn rahan paja oli siis täällä. Ja kuitenkin juuri Killian-herra oli kaupanteossa muistuttanut väärän rahan olemassaolosta ja valittanut, että se tekee suurta häiriötä liikkeessä.

Kun Koorn vielä epäili ja tahtoi vetäytyä kuulustelusta pois, otti Helme taskustaan muutamia väärennettyjä helmiä, joita oli saanut, piti niitä Koornin silmien edessä ja sanoi:

— Tunnetkos näitä? Tiedätkös niiden valmistuspaikan? Minä sen tiedän ja sinä sen tiedät, mutta sinun herrasi ei ole siitä tietänyt. Sinä harjoitat täällä omaan laskuusi teollisuutta, joka ei ole oikein kunniallista. Näin häpäiset myös herrasi nimeä. Ja tietysti sinulla on sitä varten työläisjoukko, jota et henno näyttää. Jos tahdot pelastaa nahkasi oman isäntäsi vihalta, ilmoita heti, missä nuo miehet ovat ja milloin he saapuvat, jotta saan heidät nähdä?

Nyt oli Nicholas Koorn voitettu. Muita hän ei pelännyt kuin omaa herraansa, ja nyt oli Killian-herran viha uhkaamassa.

Hän tunnusti, että miehet soutavat illalla lastin simpukankuoria saaren rantaan.

Helmeellä ja Huygenillä olisi ollut muuta toimittamista, mutta he eivät katsooneet voivansa poistua ennenkuin tämä asia oli loppuun hoidettu. He pitivät myös luonaan sotilasvartijat.

Oli jo pimeä ilta, kun rantaan saapui pitkä vene, jossa oli useampia pareja soutajia. Helme ja Huygen olivat rannalla. Lastina veneessä oli iso kasa simpukankuoria. Omituisinta oli, että jokainen soutaja oli kahlehdittu airoonsa, aivan kuin orjat merirosvo-laivoissa.

Nicholas Koorn oli sangen häpeissään ja tuli selittämään, että ilman tätä varovaisuustoimenpidettä miehet karkaisivat.

— Herra on antanut suostumuksensa tähän, hän lausui puolustukseksensa.

— Me emme halua sekaantua sinun ja herrasi välisiin asioihin, sanoi Helme. — Ne eivät meitä liikuta. Tee tili toimistasi hänen kanssaan. Mutta omamme me tahdomme saada.

Helme huomasi Erkin, jota juuri irroitettiin airosta.

— Tuo kuuluu meille, huusi hän.

Helme riensi Erkin luo, komensi Koornin miehet hänestä pois ja käski Erkin mennä purteen.

— Nyt olemme valmiit lähtemään.

Koorn katsoi tätä kuin halvauksen saaneena. Hän oli kuitenkin siitä hyvillä, etteivät nämä tahtoneet huonontaa hänen välejänsä ankaran isännän kanssa.

SCHUYLKILL-JOELLA.

Erkki Mulikan palattua Uuden Ruotsin siirtokuntaan ei kukaan muistanut niitä kuulutuksia, jotka olivat koskeneet häntä. Kuvernööri Printz kaikkein

vähimmin. Hän ei suvainnut kuulla puhuttavankaan tulojuhlan yhteyteen liittyvistä asioista.

Kun välttämättömimmät rakennustyöt oli suoritettu, alkoi siirtokunnan jäsenille helpommat päivät ja he pääsivät puuhailemaan omissa harrastuksissaan. Niinpä toiset paransivat ja vahvistivat uutisasutuksiaan, toiset perustivat itselleen uusia koteja, toiset kokosivat vuosisatoaan, toiset metsästelivät j. n. e. Kaikilla oli työtä ja touhua.

Myöskin Hammaslahdella oli työ vilkkaassa käynnissä. Martti Marttinen rakensi itselleen ja suvulleen tulevaisuuden kotia. Erkki oli häntä auttamassa, samoin Olli Räsänen.

Eräänä iltana kokoontui tänne rakennukselle yhteen muutamia suomalaisia. Tuli Pietari Rambo ja Pietari Kokkinen, jotka olivat jo aikaisemmin tehneet sopimuksen lähtä syksyllä sopivaan aikaan Takamaahan metsästämään ja maita katselemaan.

Nyt oli otollinen hetki. Seuraavana aamuna aikaisin lähti rannalta liikkeelle vene, jossa istuivat Martti, Erkki, Rambo ja Kokkinen. Mukana oli pyssyt sekä ampumatarpeita ja evästä.

Voimakkaat aironvedot veivät nopeasti venettä eteenpäin, huolimatta vastavirrasta. Maisemat liukuivat ohitse. Kokkinen ihaili matalia heinäsaariaan, jotka hän oli aikaisemmin itselleen valinnut ja joille hän nyt tahtoi löytää keskipisteen, asumuksen pääpaikan.

Kuljettiin näiden saarien ohitse, poikettiin Schuyllin suurelle sivujoelle ja noustiin maihin lähellä joen suuta, missä oli matalasta rannasta vähän kohoava, ruohoinen, suurten puitten verhoama kumpu.

Luonto oli täällä mitä yltäkylläisin täydessä rehevyydessään. Joki laskeutui tyynenä ja vuolaana Delawaren syliin. Rantoja verhoavat mahtavat puut kuvastuivat ilta-aurinkon varjostamina veteen. Luonto oli jotakuinkin koskematon.

Kummun rinteellä lähellä rantaa oli pieni hirsistä tehty ihmisasunto, ainoa ja ensimmäinen tässä seudussa, jota suomalaiset sanoivat Takamaaksi.

Se ihmisasunto oli Sauna, suomalaisten ensimmäinen asunto ja samalla kylpyhuone. Tulijat huomataan Saunasta ja heitä vastaan rientävät tämän yksinäisen erämaan asukkaat, vanhat tuttavamme Piikki ja Luukas.

Tämä oli iloinen yllätys kaikille muille paitsi Martille, joka tiesi tästä piilopirtistä ja joka oli kaikessa hiljaisuudessa avustanut sen rakentamista. Kun Piikki ja Luukas olivat onnellisesti saattaneet naiset turvaan, olivat he asettuneet tähän asumaan ja rakentaneet tähän asuntonsa, saunansa. Siinä oli Piikillä veden runsas riista vierellä. Ja Luukkaalle, joka oli metsämies, tulivat metsän antimet melkein saunan ovelle. He eivät katsoneet voivansa palata siirtokuntaan, kun olivat ilman lupaa lähteneet. Mutta eivät he sinne kaivanneetkaan. He elivät täällä rauhassa ja saivat juuri sitä, mikä heidän sydäntään viihdytti. Päivät he liikkuvat ulkona askareissaan. Illalla pistettiin tuvassa päre pihtiin ja nautittiin sitä onnea, minkä hiljaisuus yksinäisyyttä halualle tuottaa. Luukas ja Piikki olivat Martin välityksellä hankkineet tänne rakkaaseen saunansa ne vähäiset tavaransa, jotka heillä oli. Kallein niistä oli

kantele, joka illoin säesti soturin ja metsämiehen vanhoja lauleloita.

Ystävien saapuminen oli yksinäisille korven asukkaille sangen mieluinen. Ilta oli lämmin ja lauha. Vanhaa suomalaista tapaa noudattaen tahtoivat Piikki ja Luukas tarjota ystävilleen kylvyn. Niinpä pantiin Sauna lämmitä. Kylpyä odotellessa pakistiin ulkona joen rannalla. Kodan hiiloksella laitettiin ruokaa.

Sauna oli siksi suuri, että lauteille hyvin mahtui sekä isäntä että vierasväet. Höyry kihosi kuumista kivistä ruumista hivelevänä, kuten ennen vanhassa maassa. Seeterivastat antoivat hautuessaan kiviä vasten hyvän tuoksun, ja kylpeminen niillä tuotti sanoin selittämättömän hyvän tunteen. Vieraaseen maahan joutuneet nauttivat sanomattomasti kotoisesta tunnelmasta. Kylpeminen kuumassa höyrysaunassa on suomalaisten suloisin nautinto, peritty esi-isiltä jo ammoisesta muinaisuudesta.

Suomalainen ja sauna kuuluvat yhteen.

Kylvyn jälkeen ateria maistui. Se nautittiin kodassa padan ympärillä. Lattialle oli sirotettu pehmeitä leivviä, joilla oli mukava lojua. Keskustelu sujui mainiosti. Muisteltiin entisiä oloja siellä vanhassa maassa, niitä kärsimyksiä ja puutteita, joita siellä oli, mutta myös iloja, jotka juuri kärsimysten välissä niin riemastuttavasti mieleen vaikuttivat. Kerrottiin vanhat kaskut kotipuolen asuttamisesta, väkevästä suomalaisista ja myös onnettomista vainoista suomalaisten ja ruotsalaisten välillä.

— Siellä kotona oli maailma sittenkin liian pieni, sanoi Marttinen. — Siellä ei ollut mahdollista ve-

täytyä syrjään, jottei toinen olisi ennen pitkää potkaissut. En tiedä kuinka suuri maa tämä on, mutta minusta näyttää siltä, että tänne sopii. En tarkoita, että pakenisimme ihmisiä, mutta hyvä on kuitenkin tietää, ettei ole pakko olla kenenkään survottavana.

— Ei tiedä miten nämäkin seudut vielä ihmisistä täyttyvät, arveli Pietari Kokkinen. — Minusta on kumma, jos tällainen paratiisi saa iät kaikki olla erämaana. Mutta minun ja meidän onnemme on, että näin on tähän saakka ollut. Senpä vuoksi haluni on nyt lohkaista täältä niin suuri pala, että siitä on helppo monelle pikku Kokkiselle ja heidän jälkeläisilleen ositella.

— Samaan pyrin minä, vakuutti Pietari Rambo. — Kun me olemme palat itsellemme lohkaisseet, tulkoon tänne sitten muita kuinka paljon tahansa. Minä en lainkaan kadehdi. Kyllä minulta naapuri-sovun saa.

— Me kun Piikin kanssa olemme täällä kahden asuneet, olemme tunteneet itsemme niin sanomattoman onnellisiksi ja tyytyväisiksi. Eipä olisi ihme, jos täällä vielä voisi syntyä suuriakin asutuksia. Miljoonia tänne mahtuu, ja minä suon heille siunauksen.

Kun tuli puhe Kaisa Väinämöstä, nosti Pietari Kokkinen kysymyksen, missä hän ja se tyttö, joka karkasi hänen kanssaan, nykyään lienevät.

— Piikki ja Luukas voisivat siihen ehkä jotain valaistusta antaa, tunnusti Martti. — Eikä sen tiedoksi tulemisesta laajemmistaakaan piireissä nyt luulakseni enää mitään vaaraa ole.

toihan se olla erehdyskin. Olin nimittäin näkevinäni punatukkaisen ja hänen toverinsa. Mutta mitä heillä olisi asiaa siellä päin? En ole nähnyt heidän palaavan. Ehkä ovat tulleet yön aikaan.

Michet kävivät vähitellen levolle, toiset kotoan, toiset saunaan. Aamulla he aikoivat lähteä retkeilemään.

Luukkaan arvelut askartelivat Erkin päässä, joten hän ei saanut heti unta.

MINQUASIEN LUO.

Kauniina ja lämmittävänä nousi syksyn aurinko rikkaan luonnon reunustamalla Schuykill-joella.

Pietari Kokkinen kävi seutuja tarkastelemaan jo aamuaterian valmistumista odottaessaan. Ei kauan kestänyt, kun hän palasi kantaen kotoaan ampumansa ison kalkkunan ja sanoi:

— Tahdoin hiukan katsoa kuinka runsaasti on riistaa tässä aitassa. Ja kyllä sitä näkyy olevan. Näitä kalkkunoita asusti iso parvi tuossa niemekkeellä. En viitsinyt useampia ottaa. Tallellapahan ovat vastaista varten.

Hän istui rahille saunan kupeelle ja puhui ruokaa valmistaville isännilleen:

— Hyvän olette paikan itsellenne valinneet. Olen kiertänyt tuon kummun ja katsellut näitä seutuja. Pelloiksi nämä pitäisi tehdä, leipää kasvaviksi.

Piikki kertoi:

— Vähän mekin siitä asiasta tiedämme. Kun poistuimme tuona kamalana yönä jokea ylöspäin, näkyi roihu kauas takaamme. Päivän valetessa soudimme tätä jokea. Kaisa tahtoi aina vain kauemmas ja kauemmas. Me tulimme pitkän matkan kuljettumme suurelle koskelle, josta emme enää päässeet ylös. Siinä Kaisa nousi veneestä, otti Stinan mukaansa ja he lähtivät kosken vartta kävelemään ylöspäin. 'Odottakaa täällä puoli päivää', hän sanoi ja lisäsi: 'Jollemme ole silloin täällä takaisin, palatkaa pois. Me olemme silloin saaneet turvan, johon eivät kuvernöörinkään voimat pysty.' Me jäimme katsomaan, kun he poistuivat. Minusta näytti, että kosken yläpuolella kohtasi heidät intiaani, joka lähti opastamaan. Ainakaan emme ole siitä lähtien heitä nähneet. Me läksimme paluumatkalle. Mutta emmehän me voineet palata siirtokuntaan, kun olimme auttaneet karkureita pakosalle. Niinpä pysähdyimme tähän miehiseen paikkaan ja rakensimme Saunamme. Te olette ensimmäiset meitä tervehtimässä, ellemme ota luukun intiaaneja, joita melkein joka päivä tapaamme virralla.

— Ei tämä kuitenkaan niin kovin yksinäistä ole kuin luulisi, alkoi Luukas puolestaan selittää. — Jokea myöten kulkee punanahkoja vallan tiheään kuljetamassa turkiksia. Joskus näkee valkoisienkin veneellä pyrkivän ylöspäin. Ovatko ne hollantilaisia vai englantilaisia, en voi sanoa. Vasta muutama päivä sitten eräs tuollainen retkikunta sousti ylöspäin. Luulin tuntevani kaksi siinä menevistä, mutta saat-

Teissä ei siihen ole ettekä te semmoisesta välitä. Piikin iäksi riittää kaloja joessa eikä Luukkaalta metsänriista koskaan puutu. Ja kenellepä te täällä peltoja raivaisitte? Kun kuolette, ei teiltä jää perijää tai työnne jatkajaa. En tiedä, tokko eukon ottoa ajattelettekaan. Mutta jos ajattelette, turhaa se on. Ei teille jää enää tyttöjä siirtokunnassa, entiset ovat tilatut, eikä uusi polvi joudu valmiiksi ennenkuin te turpeeseen kepperytte. Ikäväksi teidän vanhuutenne käy täällä yksinäisyydessä. Ette kuule lasten leperyksiä, ette näe oikeata kotielämää. Unehtuu mielestänne karjankellonkin kilkaus.

Luukas ja Piikki kuuntelivat askarrellessaan Kokkisen puhetta ja miettivät mielessään: mitähän se noilla kuvauksillaan tarkoitti ja mihin pyrki?

Kauan ei heidän tarvinnut olla epä tietoisina.

— Oma maapalstaa te ette oikeastaan tarvitse, kun ette sitä kuitenkaan viljele, jatkoi Kokkinen. — Mutta lämmintä kodin hoitoa te sitä enemmän tarvitsette, kuta vanhemmiksi tulette. Mitähän sanoisitte, jos minä tekisin taloni tuohon mäelle ja kuljettaisin joukkoni tänne? Te asuisitte Saunassa ja eläisitte omaa elämääne. Minä muokkaisin maata. Ja sitä mukaa kuin lapseni kasvavat, jatkaisin viljelyksiä. Näin olisi teilläkin hoitoa ja turvaa, elittepä kuinka kauan tahansa.

— Ei minulla ole mitään sitä vastaan, sanoi Piikki hetken mietittyään.

— Hyvin se minullekin sopii, kunhan lupaat meistä huolehtia, jos avuntarpeeseen joudumme, lausui Luukas.

Niin oli asia ratkaistu. Uusi Kokkilan paikka oli selvillä.

Erkki oli ollut rauhaton eilisestä illasta lähtien. Hän tiesi suunnan, minne päin Stina oli paennut. Ilmeisesti Stina oli hädissään mennyt Kaisa Väinämön kera minquas-intiaanien luo. Näistä tšekäläisistä minquaseista ei ollut takeita. Mutta jos hän heiltä säästy, oli toinen vielä suurempi vaara Gustafissa, jonka Luukas luuli menneen samaan suuntaan. Erkillä oli se tunne, että Stina oli avun tarpeessa. Hänen teki mieli lähteä morsiantaan etsimään ja suojelemaan. Hän puhui siitä ystävälleen Martille.

— Luulen, ettei Stinalla ole siirtokunnassa kuvernöörin puolelta enää sen suurempaa pelättävää kuin sinullakaan, arveli puolestaan Martti. — Tuskin kuvernööri häntä edes tutkinnolle panisi. Mutta se ei vielä auta teidän avioliitto-asianne selviämistä. Siinä ei teillä luultavasti ole muuta keinoa kuin odottaa komentaja Ridderin lupaamia toimenpiteitä. Kuulutus purkamispäätös voi tulla Ruotsista ensi laivassa. Mutta milloin se laiva tulee, siitä tuskin on mitään tietoa. Näin ollen ei liene syytä vetää morsiantasi esiin piilopaikasta, jos hänellä on muuten siedettävät olot.

— Minun tekee niin mieleni lähteä ottamaan hänestä selkoa, sanoi Erkki. — En saa ennen rauhaa kuin olen tavannut hänet tai ainakin saanut varmoja tietoja. Lähdetkö seurakaiskeni? Kaksin olisi turvallisempaa liikkua oudon intiaaniheimon keskuudessa. Jos Luukas lähtisi kolmanneksi, olisi meitä jo riittä-

vän monta, vaikka punatukkainenkin olisi siellä juonaa punomassa.

— Minä autan sinua mielelläni mikäli voin, lupasi ystävä. — Työt Hammaslahdella saavat hetken odottaa. Kotona Marjetan Kärjessä ei ole hätää. Leenalla on Reeta apuna, ja Olli Räsänen käy tekemässä siellä miesten työt.

Luukas oli valmis lähtemään kolmanneksi. Piikki jäisi kotimieheksi. Kokkinen tahtoi suunnitella uutisasutustaan ja niin ollen hänkin olisi puolittain kotimiehenä. Rambo puolestaan oli innostunut etsimään itselleen seudulta samanlaista kodin paikkaa kuin minkä Kokkinen oli valinnut. Hän lähti yksinään pyssyineen kiertelemään Schuykill- ja Delaware-jokien välistä maa-aluetta ristiin rastiin.

Kaikki lupasivat aikanaan palata Saunalle.

— Ennemmin tai myöhemmin, oli Erkin epä määräinen vastaus.

Erkki, Martti ja Luukas lähtivät veneellä Schuykill-jokea ylöspäin. He soutivat samoille putouksille, jonne pakolaisnaiset oli jätetty. Vene vedettiin huolellisesti piiloon rantapensaikkoon.

Ottaen eväät ja pyssyt mukaansa miehet nousivat rinnettä ylös ja keksivät putouksen latvalla hyvin tallatun intiaanipolun. Kaikesta päättäen oli tämä tienoo varsin huomattava intiaanien satama- ja liikepaikka.

Tällä kertaa ei siellä kuitenkaan näkynyt ketään.

Miehet jatkoivat matkaansa polkua myöten. Tie johti ylämaahan suurien metsien läpi. Maisemat oli-

vat epätasaisia. Puroja laskeutui jokeen tuontuostakin. Ne tulivat kuohahdellen kallioita alas ja muodostivat kauniita pikku putouksia. Seutu oli ihastuttavaa ja mieleenpainuvaa. Kun matkailijat olivat vuorimaan korkeimmalle kohdalle saapuneet, näkivät he takanaan komean jokimaiseman. Mahtavana kiemurteli Delaware ja siihen laskeutui Schuykill ylevänä ja hopeanhoitoisena. Edessäpäin näytti olevan laakso ja sen takana taas mäkimaisemaa. Vieläkään he eivät ihmisolentoja tavanneet.

He laskeutuivat laaksoon. Siellä kulki vuoristopuro, joka oli paikoin sulloutunut ahtaasti kallioiden väliin, paikoin taas kulki kapean vesiperäisen tasangon läpi. Tuo vuorien välissä oleva tasanko oli kuin ihmiskäsillä kaivettu sulkuihin ja kanaviin. Veden patoamiseksi oli laitettu taitavia laitoksia, puusulkuja, joihin oli koottu risuja ja turpeita. Kun tuli lähelle, oli helppo huomata mikä nämä ihmeelliset vesi- ja sulkurakenteet oli saanut aikaan. Siellä uiskenteli ja puuhaili satoja, ehkä tuhansia majavia. Aivan kuin muurahaisten rakentamalla tiellä tai mehiläispesässä näkee säännöllistä, järjestelmällistä joukkotyötä, jossa toinen auttaa toistaan ja kaikki pyrkivät yhteiseen päämäärään, aivan samanlaista saattoi huomata tässä suurenmoisessa majavayhteiskunnassa.

Matkailijat näkivät, että koko tämän joen laakso kuului majavien asutusalueeseen.

— Täällä se on se majavannahkain aarrealta, päätti Martti, — aitta, josta maine on kaikkiin siirtokuntiin kulkeutunut ja jonka omistamista kaikki himoitsevat.

Luukas sanoi:

— Minusta tämä on niin ihmeellistä ja harvinaista, ettei ole vähääkään halua käydä näiden eläinten verta vuodattamaan. Tuntuu siltä kuin olisimme Tapion kotitankuvilla. Tässä yltäkylläisyydessä suurikin metsästysinto laimentuu.

Reippaina astelivat matkailijat ihmeellisessä luonnon valtakunnassa. Väsyneinä lepäsivät ja sitten taas jatkoivat matkaa. Heidän alkaessaan kiivetä toiselle vuorijyrkänteelle tuli metsän rinteellä heitä vastaan hirviä, kauriita ja muita metsäneläviä. Ne olivat niin kesyjä, että tuskin tieltä väistyivät.

Kun oli jouduttu mäkiröyhmän laelle, ei enää Delawarelta päin voinut vesijaksoja huomata. Sen sijaan edessä hämmötti sangen kaukaa uusia tuntemattomia vesiä ja suuria metsiä. Lähempänä näkyi useampia pieniä aukeita, jotka ehkä olivat intiaanien kylä.

Miehiä vähän arvelutti matkan jatkaminen tässä tuntemattomassa aarniometsässä. Heillä ei ollut aavistustakaan siitä mihin polku päättyisi.

Iltakin oli tulossa. Luukas ehdotti, että tehtäisiin nuotio ja käytäisiin levolle. Mutta Erkki oli sangen levoton eikä halunnut hukata hetkeäkään aikaa.

— Jatketaan sitten vielä matkaa, päätti Martti. — Mutta kun me liikumme aivan tuntemattomilla seuduilla ja tiedämme vain, että näiden seutujen alkuasukkaat ovat sotaisia, täytyy meidän olla erinomaisten varovaisia. Jos huomataan mitään vähän epäiltävää, täytyy jättää matkan jatkaminen pimeässä ja odottaa huomiseen.

Polku vei taas mäkeä alas. Puiden varjot pitenevät ja hämärä laskeutui maille. Oli tultu rotkoiseen maisemaan. Polun molemmin puolin kohosivat vuoret, jotka olivat paikoin jyrkemmät, paikoin loivemmat. Vuorien seinämät lähenivät toisiaan ja näyttivät edessä melkein yhtyvän.

Juuri kun miehet, varovaisina liikkuen, olivat tulossa tähän kapeimpaan kohtaan, kuulivat he keskustelua. Vaistomaisesti he nousivat polulta hieman syrjään, vuoren rinteellä kasvavan ison puun taakse. Se intiaanien kieli, jota keskustelussa käytettiin, poikkesi lenapien kielestä, mutta miehet tajusivat sitä kuitenkin jonkun verran. Sen he myöskin huomasivat, että henkilöt, jotka ottivat osaa keskusteluun, eivät kaikki olleet intiaaneja.

Mitä! Erkki tuns selvästi vihamiehensä Gustafin äänen. Siitä saattoi jo päätätä, että toinen oli Klasin ääni. Mukana heillä oli ilmeisesti joku hollantilainen, joka toimi tulkkina.

Miesten oli nyt syytä olla erikoisen varovaisia. He nousivat vielä hiukan ylemmäs ja piiloutuivat puitten suojaan. He olivat aivan lähellä niitä, jotka alhaalla solan kapeimmassa kohdassa keskustelivat. Jos irtonainen kivi heidän jaloistaan olisi vierähtänyt, olisi se pudonnut salajuonittelijoiden keskelle.

Kuuntelijat pääsivät vähitellen perille siitä, mitä juonittelu tarkoitti. Intiaanit, joita oli pari henkeä, olivat jonkunlaisia yhteiskuntaan johtavan portin vartioita. Vieraat tekeytyivät heidän kanssaan ystäviksi ja tarjosivat ryyppyä.

Väkijuomien tarjoaminen intiaaneille oli kaikkien

eurooppalaisten siirtokuntain määräyksissä jo siihen aikaan kielletty. Alkuasukkaat olivat tavattomasti näihin juomiin meneviä. Juomat vaikuttivat heihin hurjistuttavasti. He riehuivat mielettömänä eikä mikään järjensana silloin pystynyt heihin. Jos he tällöin vielä saivat eurooppalaisia ampuma-aseita, oli yhteiskunta suuressa vaarassa. Sen vuoksi oli myös ampuma-aseitten levittäminen intiaanien keskuuteen jyrkästi kielletty.

Vartijat olivat päässeet «tulijuoman» makuun.

— Saatte lisää kun palaamme, virkkoi Gustaf ja perääntyi Klasin ja hollantilaisen kanssa sivulle.

Nyt kuulivat suomalaiset seuraavan keskustelun hollannin- ja ruotsinkielen sekaisella murteella.

Gustaf sanoi Klasille:

— Odota sinä niin kauan kuin me viivymme apuneuvoja hakemassa. Kun ne ovat aivan lähellä, ei sinun tarvitse kauan pitää vahtia. Jos punanahat tulevat kärsimättömiksi, tarjoa viinaa. Mutta varovasti, jotteivät he liiaksi villiinny ennen aikaansa. Tiedäthän, että meillä on koko suuri turkismäärä voitettavissamme. Jos minä onnistun tekemään oman kaappaukseni, saat neljänneksen minun turkisosuudestani.

Gustaf ja hollantilainen menivät vuorensolaa taaksepäin, mistä suomalaiset juuri äsken olivat tulleet. Klas jäi pitämään seuraa intiaaneille tarjoten silloin tällöin ryyppyä.

— Me tahdomme tehdä teidän kanssanne hyviä kauppia, vakuutti Klas. — Me maksamme hyvin ja annamme tulijuomaa. Parhaimmassa tapauksessa

voitte saada valkoisten tulijuon. Kutsu päällikkö tänne, niin minä annan hänelle hyvää maistiaiseksi.

— Sachem vihaa valkoisten tulijuomaa, virkkoi punanahka. — Sachem ei myy nahkoja juomaan. Vampunia pitää olla.

— Vampunia hän saa, kehui Klas. — Sitä menivät hakemaan. Hae odotellessamme tovereitasi tänne maistelemaan.

Toinen intiaaneista juoksi hakemaan. Klas jatkoi keskustelua toisen kanssa.

Ylhäällä puitten suojassa kuunteleville miehille kävi aika pitkäksi, ja he huomasivat, ettei heidän ollut mahdollista päästä huomiota herättämättä solan kautta. Hiljaa ja varovasti he koettivat nousta vuoren jyrkkää rinnettä ylemmäs auttaen ja tukien toisiaan. Näin he pääsivät — tosin kyllä suurella vaivalla — kuilun harjanteelle, mistä voivat nähdä «porttien» sisäpuolelle.

Vaikka olikin jo aikalailla hämärä, näkivät he kookkaan intiaanikyläryhmän, jossa oli useampia paaluaitauksia. Ylhäältä katsoen oli helppo havaita jokaisen paaluaitauksen sisällä joko useita tai vain joitakuita intiaanasumuksia, jotka kukin olivat avoimia paalutuksen keskuste kulkevaa käytävää kohti. Tuolle käytävälle oli asetettu nuotioita niin, että yksi nuotio tuli kutakin neljää asumusta kohti. Nuotioitten ääressä istuivat perhekunnat, etupäässä lapsia ja naisia. Keskimääräinen paaluaitaus oli suurin ja huolellisimmin laitettu. Sen sisällä oli kaksitoista nuotiota, ja kun jokaiseen nuotioon kuului neljä perhekuntaa, käsitti tuo aitaus 48 perhettä.

Suomalaisista oli hauskaa seurata täältä korkealta näköpaikalta intiaanien elämää.

Muita puita korkeammaksi ja laajemmaksi oli siellä kasvanut jalava, jonka oksat olivat miehen paksuiset ja haaraantuivat alhaalta tasaisesti. Miehet kapusivat näille oksille ja istuivat niillä mukavasti kuin nojatuolissa. Siellä voivat he myös rauhassa aterioida ja melkein yönsäkin viettää.

Juuri kun miehet olivat päässeet lähelle toisiaan mukavaan lepoasentoon, näkivät he muutamien intiaanien tulevan solaan. Klas kestitsi heitä ja sen vaikutuksesta he alkoivat hetken kuluttua hoilata. Ennenkuin pahempaa elämää syntyi, saapui paikalle Gustaf ja hollantilainen. Heillä oli vahvat kantamukset tavaraa.

— Tässä on rahaa ja tässä on tulijuomaa, kehui Gustaf intiaaneille. — Ja tässä on valkoisten tuliluikku sille, joka tuo salaa ja ilman hälinää minun luokseni tänne solalle kalpeanaamaisen tytön.

— Valkoiset ovat sachemin aitauksessa, huomautti eräs punanahoista. — Noitanaiseen ei kukaan uskalla koskea, ei myöskään hänen ystävänsä.

— Joka lupaa ryhtyä yritykseen, hänelle annan minä rohkeutta, kiihoitti Gustaf. — Sinä olet reipas ja notkea. Eikö sinua tuliluikku houkuttelee?

— Koetan parastani, lupasi intiaani.

— Tästä saat rohkaisua, sanoi Gustaf, tarjosi muutamia ryyppyä ja vei intiaanin sivulle, missä alkoi neuvotella hänen kanssaan.

Sitten kannettiin vampunkasa paaluaitausten edessä olevan suuren nuotion ääreen ja ryhdyttiin

tekemään turkiskauppoja. Intiaanit toivat kaikista aituksista majavan sekä muiden kallisarvoisten eläinten nahkoja.

Klas kulki väkijoukossa tarjoten ryyppyä ja siten yllyttäen kaupantekoon.

Erkki ei voinut enää hillitä malttamattomuuttaan, kun tiesi morsiantansa uhkaavan vaaran.

— Minun täytyy mennä Stinaa suojelemaan, sanoi hän ja laskeutui puusta. — Seuratkaa te täältä korkealta asiain kulkua ja auttakaa, milloin tarvis on.

Erkki laskeutui jyrkänteeltä tasangon puoleista rinnettä alas.

TULIJUOMA JA TULILUIKKU.

Martti ja Luukas seurasivat korkeasta piilopaikasta kaupankäyntiä.

Hollantilainen kokosi nahkoja kasaan, Gustaf naksoi hinnan helminauhassa, mitaten sen pituutta. Helmet kimaltelivat tulen valossa. Muutamat intiaaneista olivat tulleet jo niin päihdyksiin, että yrittivät sotatanssia. Heidän joukossaan oli myös se, jolle Gustaf oli erikoisen tehtävän uskonut ja sitä varten antanut runsaasti rohkaisua.

Intiaanipäällikkö tuli keskimmäisestä paaluitauksesta kaupantekopaikalle. Hän näytti vielä nuorelta mieheltä ja oli komeampi ja ryhdikkäämpi kuin lenapipäälliköt. Hänen rasvattu ihonsa kiilsii tulen valossa

tummanruskealta. Töyhtö oli tehty joutsenen sulkahöyhenistä ja ulottui, kierrettyään ensin pään ympäri, niskasta alas selkää pitkin polvitaipteen kohdalle saakka.

— Katsos, sanoi Martti Luukkaalle. — En ole noin pitkää töyhtöä vielä nähnyt. Taitaa olla mahavampi päällikkö kuin ystävämme Noamanen. Moni joutsen on saanut uhrata sulkansa hänen arvonmerkkiinsä. On hän oikea Svanahäntä.

Nimitys on Vermlannin suomalaisten murretta, ja se myös Luukkaan mielestä mainion hyvästi kuvasi tätä päällikköä. Sillä nimellä hän sitten aina kävi suomalaisten, jopa muitenkin keskuudessa.

«Svanahäntä» ei ollut tyytyväinen tulijuoman jakeluun, mutta kun sitä oli jo suuri osa miehistä nauttinut, ei hän katsonut viisaaksi ruveta ankariin toimenpiteisiin, koska olisi voinut syntyä ankaraa vastarintaa.

Hän tahtoi saada kaupanteon loppuun suoriteksi niin pian kuin suinkin. Mutta kun intiaanit olivat päässeet tulijuoman makuun, halusivat he sitä lisää ja sen vuoksi kuljettivat aina vain uusia nahkakimppuja, saaden hinnaksi ryyppyä ja helmiä.

Nahkakasat hollantilaisen ympärillä paisuivat korkeiksi. Gustafilla oli vielä suuret määrät helmiä. Päihtynyt intiaani ei sanottavasti välittänyt rahasta, ja sen vuoksi Gustaf sai ostaa halvalla.

«Svanahäntä» meni ostajan luo ja ilmoitti hänelle:

— Minulla on tuhannen majavannahkaa. Kuinka paljon annat vampunia?

Gustaf mittasi pitkän kasan helminauhaa.

— Ei riitä. Enemmän tahdon, vaati Svanahäntä.

Gustaf mittasi vielä lisää.

Intiaanipäällikkö tinki yhä.

Kiukustumatta Gustaf lisäsi maksua.

Vihdoin tyytyi päällikkö kauppaan ja lähetti nuoria intiaanipoikia hakemaan myytyjä nahkoja varastosta.

Tällä välin oli päihtymys joukossa lisääntynyt ja toinen puoli kyläkunnan miesväestä jo tanssi sotatanssia ja karjui sotahuutoja.

Päällikkö koetti heitä hillitä, mutta he kävivät uhkaaviksi. Joku jo sanoi:

— Emme me sinua enää pelkää. Valkoinen mies antaa meille hyvää. Siirry pois tieltä.

Svanahäntä näki tässä vaaran. Hän riensi aitaukseen kysyäkseen neuvoa valkoiselta tietäjältä.

Kuultuaan millainen mies oli juovuttamishankkeissa ja kaupantekopuuhiissa päähenkilönä Kaisa käsitti, että tässä oli suuri vaara, joka ei uhannut ainoastaan intiaanipäällikön arvovaltaa, vaan myös heitä valkoisia.

— Luuletko että sinulla on vielä valtaa useimpiin miehiin? — kysyi hän päälliköltä.

— Minä luotan siihen, vastasi Svanahäntä.

Ja kunhan tulijuoman höyryt saisin haihtumaan, olisivat kaikki taas nöyriä alistumaan tahtoni alle.

— Koetetaan sitten, sanoi Kaisa Väinämö.

Käske koolle kaikki yhteiskunnan miehet suurelle nuotiolle. Sitten lähdetään jonossa vuoristopuron putoukselle. Aseta niin, että niitä, jotka eivät ole päihtyneitä, on päihtyneitten joukossa järjestystä

pitämässä. Kaikkien päihtyneiden on käytävä seisomassa hetken putouksen alla. Kylmä vesiryöppy saa huuhtoa heidän päätänsä. Tämä tapahtuu sen vuoksi, ettei valkoisiin paennut rutto palaisi takaisin yhteiskuntaan. Minä tulen auttamaan, jotta kaikki paremmin onnistuisi.

Päällikkö riensi poppamiehen luo ja käski panna rummun pärisemään kansan kokoamiseksi.

Rumpu pärisi, ja kansa kokoontui nuotion ympärille avoimelle paikalle, missä oli kaupantekoa harjoitettu ja missä päihtyneet hihkuivat säännöttömissä tansseissaan.

Gustaf ja hänen toverinsa vetäytyivät syrjään. He olisivat mielellään jo kokonaan peräytyneet ja vieneet saaliinsa, joka oli päisunut suureksi. Mutta Gustaf ei ollut saanut vielä järjestetyksi sitä, mikä oli hänelle kaikkein tärkein. Intiaani, jonka hän oli tähän tehtävään, Stinan ryöstöön, valinnut, oli saanut edeltäpäin niin paljon «rohkaisua», ettei kiirehtinyt lupaustaan täyttämään. Gustaf oli kuitenkin varma siitä, että hän tavalla tai toisella saa tahtonsa läpi. Jollei muu auttaisi, niin olihan hänellä tuliluikku, jonka avulla hän voisi kyllä ihmeitä suorittaa.

Kun kansa oli kokoontunut kentälle, astui Svanahäntä juhlallisesti keskeen ja puhui:

— Minquasit, olemme liian aikaisin iloinneet siitä, että rutto on meidät jättänyt. Rutto meni meiltä valkoisten luo, mutta on nyt tulossa tänne takaisin. Te tiedätte kuinka se oli viedä koko heimomme. Nyt on estettävä sen tulo. Valkoinen poppa-

nainen, joka paransi meidät rutosta, tahtoo ajaa nytkin sen kauas. Totelkaa häntä.

Kaisa Väinämö astui silloin esiin ja sanoi käskävällä äänellä:

— Minquasilaismiehet, astukaa riviin. Seuratkaa minua purolle. Jokainen puhdistautukoon minun määräysten mukaan.

Juopuneiden tanssi oli keskeytynyt, kun päällikkö oli alkanut puhua rutosta. Se tauti oli vielä tuoreessa muistissa, ja se oli ollut niin kamala, että siihen vetoaminen pani vavahtamaan. Kun sitten valkoinen noita antoi määräyksensä, katsoivat enimät velvollisuudekseen noudattaa sitä.

Joukko marssi jo putoukselle, missä Kaisa komensi kutakin seisomaan kylmän ryöpyn alla sen mukaan miten juovuksissa oli.

Vain pieni osa jäi kulkueesta pois ja hoiperteli päihdyksissä nuotion ympärillä.

Gustaf näki, että hänen valtansa ja vaikutuksensa oli vaarassa. Hän mietti jo lähteä itse toimeen, mutta hän ei tuntenut tarkemmin paaluaitausta eikä niin ollen ollut selvillä mahdollisen vastarinnan suuruudesta. Sillaikaa kun kulkue vielä viipyi putouksella oli toimittava. Hän päätti nyt nopeasti saattaa suunnitelmansa päätökseen.

Hän etsi apuriksi lupautuneen punanahan, joka makasi täysin humaltuneena nuotion lähellä.

— Oletko unohtanut tehtäväsi? sanoi Gustaf pudistaen hänet heille.

Mies koetti puolustautua, soperellen, ettei sopivaa tilaisuutta ollut vielä tarjoutunut.

Gustaf näytti pyssyä, jonka oli luvannut.

— Tiedä, että tämä on omasi heti kun tuot tytön solalle, hän sanoi. — Tämän avulla sinä pääset muista edelle, sillä sellaista ei ole vielä heimossasi kenelläkään muulla.

Punanahka innostui.

— Odota täällä, minä tuon hänet, hän vakuutti ja lähti hoippuvin askelin kulkemaan keskimmäistä paaluaitausta kohti.

LOPPUSELVITYS.

Kun Erkki oli laskeutunut alas tasangolle toveriensa luota, kiersi hän suuren nuotion ja kaupantekijät sivulta välttääkseen huomion, ja niin pääsi pujah-tamaan huomaamatta aina keskimmäiselle aitauskelle saakka.

Pelkäämättä ja vitkastelematta hän rohkeasti astui aitauksen sisään. Useimmat perhenuotiot olivat siellä sammumaisillaan, sillä väki, nuoret ja vanhat, olivat rientäneet kaupantekotilaisuuteen.

Keskimäinen nuotio oli hyvin hoidettu. Erkki näki sen ääressä kauniisti kirjaellun vanhan naisen. Hän oli tämän yhteiskunnan valtaamantä. Koko yhteiskunta oli hänen sukuaan, hänen jälkeläisiään ja jälkeläistensä jälkeläisiä, kuitenkin yksinomaan ajdin puolelta lasketun sukulaisuuden nojalla. Niinpä esimerkiksi ei tässä yhteiskunnassa voinut olla valta-

emännän naimisissa olevia poikia, koska he kuuluivat vaimojensa yhteiskuntiin, jota vastoin tyttärien miehet ja perheet olivat täällä.

Erkki näki tämän nuotion vierellä omituisen korkeamallisen ja komeasti punaisilla nauhoilla kirjaellun kehdon, jossa makasi lapsi.

Mutta Stinaa ei näkynyt.

Erkki koetti arvata, missä noista majoista Stina asusti. Majat olivat matalia, nahoista tai puunkuorista kyhättyjä katoksia, joissa oli seinä vain kolmella puolella. Keskikäytävän puoleinen seinä oli avoin, ainoastaan mattojen verhoama. Erkki hiipi varovasti, jottei herättäisi turhanpäiten huomiota. Hän tahtoi, jos mahdollista, ilman apua löytää rakastettunsa. Lähellä nuotiota olevan asumuksen suojaan hän pysähtyi kuulostamaan. Silloin hän näki Väinämön Kaisan tulevan kokouspaikasta aitaukseen ja menevän asumukseen niin läheltä Erkkiä, että tämä olisi voinut koskettaa häntä kädellään. Hän arvasi Stinan asuvan siellä, ja kun Kaisa hetken kuluttua palasi, kiiruhti Erkki sisään, työntäen verhon tieltä. Majassa istui Stina nypläten jotain lankaneulomusta. Tyttö loi katseensa tulijaan, veret sävähtivät hänen poskilleen, hän hypähti istuimeltaan ja oli samassa tuokiossa kauan kaivatun, rakastetun Erkin sylissä.

Hetken kuluttua istuivat nuoret kertomassa toisilleen vaiheistaan ja kokemuksistaan.

Stina kertoi:

— Kun me läksimme polttoroviota pakoon, muisti Kaisa saaneensa kutsun tulla intiaanien luo sekä markkojeet. Sen vuoksi tulimme niille putouk-

sille. Intiaaneilla lieene tapana pitää siellä vahtia. Ainakin me tapasimme silloin vahdin, jolle oli huomautettu valkoisen tietäjänaisen mahdollisesta tulosta, koska intiaaninuorukainen heittäytyi Kaisan eteen pitkäkseen kunnioituksesta ja lähti sitten sanaa sanomatta meitä ohjaamaan. Tulimme tänne illan suussa. Täällä vietettiin parhaillaan kiitosjuhlaa sen johdosta, että oli saatu häviämään rutto, joka oli heimoa pahasti hävittänyt.

— Kaisan ilmestyminen juhlaan oli iloinen yllätys päällikölle ja muille juhlan johtajille, jatkoi Stina kertomustaan. — He käsittivät sen johtuneen taikavoimista, sillä he olivat juuri sillä hetkellä ylistäen maininneet häntä, kun heidän käsityksensä oli, että Kaisa oli pelastanut heidät rutosta. Hän oli antanut taikaneuvoja ja ne olivat hänen poissaollessaankin vaikuttaneet.

— Juhlapaikalla, jonne meidät nyt vietiin, oli päällikön ja lääkemiehen väliin sijoitettu pieni valkoinen lapsi korokkeelle kaiken kansan katseltavaksi. Heti kun Kaisa siihen katsahti, tunsin hän sen tyttärekseen, omaksi Marjetakseen, joka oli häneltä salaperäisellä tavalla kadonnut. Välttämättä mistään riensi hän kesken juhlatoinituksia lavalle ja painoi lapsen sydäntään vasten.

— Kun päällikkö nyt ilmoitti kansalle kuka merkkillinen olento oli juhlaan tullut, lankesivat kaikki maahan ja kunnioittivat häntä.

— Niin olemme sitten täällä eläneet. Arvaa sen, että hyvä meillä on ollut eikä ole mitään puuttunut. Kaisa on hoitanut tyttärtään, jota nämä minquasit pi-

tävät onnensa suojelijattarena. Kaisan takia on minuakin kohdeltu kuin ruhtinatarta.

Erkki ei ollut malttanut keskeyttää rakastetun tytön kertomusta mainitsemalla niistä vaaroista, jotka heitä uhkasivat. Hän piti kuitenkin silmänsä ja korvansa valppaina siltä varalta että jotakin outoa tapahtuisi.

Silloin hän äkkiä huomasi verhon liikkautavan ja intiaanin varovasti työntävän päätänsä sen alitse sisään. Tekemättä asiasta suurempaa ääntä tarttui Erkki punanahkaa niskasta kiinni, veti hänet sisään ja ravisti lujasti. Intiaani hätäytyi, sillä hän ei ollut odottanut tällaista vastarintaa. Erkin kovissa kourissa hän tunnusti, että tarkoituksena oli ryöstää nainen ja viedä valkoiselle, joka jakeli vampunia ja upasi tuliluikun.

Erkki raivostui tästä konnanyöystä. Vetäen intiaania mukanaan hän riensi kauppapaikalle ja huusi:

— Missä on se valkoinen mies, joka punaisten kestävyyttä häpäisee ja tahtoo ryöstää valkoisen tytön?

Gustaf kalpeni nähdessään vihamiehensä, jonka läsnäoloa hän ei ollut osannut aavistaakaan. Hän tiesi, että nyt oli leikki kaukana. Hän käsitti, että hänen oli toimittava nopeasti, nyt kun kentällä oli enimmäkseen hänen kannattajiaan ja toiset olivat vielä ottamassa kylmää kylpyään.

Hän ryntäsi röyhkeästi esiin.

— Miten lienetkin tänne tullut, hän huusi, — et ainakaan täältä elävänä pääse.

Hän tempasi puukkonsa ja huutaen hollantilaista ja Klasia avukseen hyökkäsi Erkkiä kohti. Tämä oli

valmis torjumaan, ja laajalle alalle ulottuva temmelys alkoi valkoisten kesken punaisten suuren nuotion äärellä. Päihtyneet punanahat jäivät tätä ihmetellen katsomaan.

Erkki olisi helposti voittanut Gustafin tahi kenen tahansa vastustajistaan yksinään, mutta kolmessa oli sentään hänellekin liiaksi. Gustaf sai sitä paitsi intiaanit pysymään erossa huutamalla heille, että tämä mies oli muka ruton tuoja. Nekin punanahat, jotka olivat kylmästä kylvystä tulleet ja selvenneet, olivat epätietoisia siitä, miten heidän tulisi menetellä. Odottaessaan poppanaista, jota he sanoivat ruton tappajaksi, he vain estivät päihtyneitä miehiä lähestymästä taistelevia.

Martti ja Luukas olivat kaiken aikaa korkealta tähtystyspaikaltaan seuranneet tapahtumain kehitystä. Nyt he näkivät Erkin vaaran.

Martti hyppäsi alas puusta ja sanoi Luukkaalle:

— Minä riennän Erkkiä auttamaan. Pidä sinä täällä vahtia ja toimi sen mukaan miten näet asiain vaativan.

Kun Martti Marttinen laskeutui jyrkänneltä alas, tuli hän sellaisella vauhdilla, että lennähti kuin pilvistä taistelevien keskelle. Tämä herätti suurta hämmästyksiä intiaanien keskuudessa ja vavahtivat siitä Erkin vastustajakin.

Kun Martti tarttui Gustafia ja Klasia hartioista kiinni, oli heiltä tarmo poissa. Mutta hollantilainen, nähtyään joutuvansa alakynteen, heittäytyi syrjään. Hän tempasi pyssynsä ja aikoi sen avulla muuttaa tilanteen. Läsnäolevista, joiden silmät olivat tähdätyt

pilvistä ilmestyneeseen voimamieheen, ei kukaan kiinnittänyt riittävästi huomiota hollantilaisen oikeisiin. Mies ojensi jo pyssynsä ja tähtäsi Marttia.

Silloin kuului kuin ukkosen pamahdus ylhäältä.

Luukas ohjasi tarkalla kädellään kohtaloa, ja hollantilainen kaatui kuoliaana maahan.

Nyt oli asia intiaaneille selvä; valkoinen, taivaasta laskeutunut ilmestys tuhosi salaman avulla vastustajansa. Ja ylikuonnolliselta olennot näytti Marttikin, kun hän nyt vihastuneena kohotti Gustafia toisella ja Klasia toisella kädellä maasta ylös ja näytteli heitä intiaaniyhteiskunnalle. Nuotion valtava loimu valaisi hänen voimakaspiirteisiä kasvojaan.

Erkki ratkaisi lopullisesti tilanteen. Hän lausui kovalla äänellä:

— Minquisit, katsokaa mitä rahoja olette saaneet tavarasta, jota olette myyneet. Vampuni, jolla hän on maksanut, ei ole oikeata. Se on väärennettyä.

Intiaaneilla oli syvällejuurtunut käsitys siitä, että epärehellisyys kaupanteossa oli kauheimpia rikoksia. Kun heidän epäluulonsa nyt oli herännyt, riensivät he tarkastamaan rahojansa. Martti hellitti silloin otteensa miehistä. Hän huomasi, että näille tulee toisenlainen tilinteko. Raivostuneina ryntäsivätkin intiaanit miesten kimppuun, jotka koettivat peräytyä solaa kohti. Klas ehti temmata piilopaikasta jalellä olevan väkijuoma-astian, jota hän kohotti ilmaan ja huusi:

— Joka puolustaa meitä, sille annetaan tulijuomaa.

Silloin sekaantui kahakkaan itse Svanahäntä. Hän oli käynyt tarkastamassa ne vampunirahat,

joilla mies oli ostanut häneltä tuhat majavannahkaa, ja huomannut ne vääriksi. Hän tuli joukkokseen ja päättävästi sulki solan ennenkuin väärän rahan kauppiat ehtivät paeta.

Intiaanipäällikkö lähestyi Gustafia ja Klasia, jotka askel askeleelta perääntyivät. Nuotion loimu ei tänne vaikuttanut, mutta kuun valo näytti, että Svanahännän sotakirves oli kohotettuna. Viina-astia oli jäänyt syrjään, samoin ahdistettujen pyssyt, joita he eivät nyt voineet käyttää. Heillä ei ollut nyt yhtään puoltajaa, sillä viinanhimoiset saivat astian ilman heidän lupaansa ja siirtyivät saaliineen pois.

— Te olette meitä pettäneet, kuului Svanahännän tuomio. — Te olette ensin juottaneet tulijuomaa ja sitten väärän rahan petoksella ryöstäneet meiltä nahkavarastot. Sellaisen petoksen palkka on kuolema.

Kostajat lähestyivät kirveineen vääjäämättöminä. Gustaf ja Klas työntyivät kallionseinää vasten, jota kauemmas ei voinut peräytyä.

Nähtyään paon mahdolltomaksi, ryntäsivät miehet ahdistajiaan vastaan toivottomina yrittäen pimeässä puikahtaa läpi.

Syntyi käsirysy. Intiaanien tomahawkit heiluivat ilmassa.

Korkealta paikaltaan huomasi Luukas ensimmäisenä, että kun Svanahäntä palasi isolle nuotiolle, oli hänen vyöllään päänahka, jonka punaisista hiuksista tippui verta. Eräällä toisella intiaanilla hän näki toisen päänahan.

Sitten komensi Svanahäntä miehensä hakemaan väärillä rahoilla ostetut nahat yhteiseen varastoon.

Myös Luukas laskeutui puusta. Yhdessä valkoiset miehet kävelivät nyt keskimmäiseen aitaukseen, missä Kaisa Väinämö esitti nämä henkilöt parhaimmiksi ystävikseen.

Seuraavana aamuna miehet lähtivät paluumatkalle.

Svanahäntä oli asettunut heidän kanssaan keskusteluun ja sopinut siitä, että jos he oikealla, hyväksytyllä vampunilla maksavat nahkojen hinnan, saavat he ne omikseen. Tarjous oli erinomainen, ja kun onneksi Helme oli juuri hakenut oikeata vampunia Uudesta Amsterdamista, niin Erkki lupasi muutaman päivän perästä palata ja suorittaa vaaditun hinnan.

Naiset jäivät vielä intiaanileiriin, mutta Erkki ja Martti sopivat Kaisan kanssa, että molemmin puolin koetettaisiin tehdä mahdolliseksi heidänkin paluunsa Erkin ja Helmeen mukana lähimmässä tulevaisuudessa.

MUUTAMIA VUCSIA JÄLKEEN PÄIN.

Muutamia vuosia edellämainittujen tapausten jälkeen ulottuivat metsäsuomalaisten uutisasutukset Naamanjoelta Finland, Upland y. m. siirtolain kautta nykyisen Philadelphian seuduille saakka. Ennen englantilaisten tuloa oli siellä vain muutamia muita asukkaita.

Johan Papegoijan. Kuvernööri oli ensin jyrkästi tätä vastaan, mutta kun Armgard oli tottunut pienemmissäkin asioissa saamaan tahtonsa läpi, osasi hän murtaa isänsä vastarinnan tässä, hänelle itselleen niin tärkeässä asiassa. Ennen pitkää sai Reeta olla auttamassa kuvernöörin tyttären häissä, jotka vietettiin Printzin Hovissa sangen suuremmoisesti.

Räsälän isäntä ja emäntä olivat toimellisia molemmat. Pellot laajenivat ja viljaa kertyi aittaan. Myöskin karja lisääntyi ja tuli monipuolisemmaksi. Savolaisen talon hyvinvointia kuvaa talon emännän lihavuus. Räsälä pääsi siinä suhteessa ensimmäisten joukkoon. Reetan kävellessä ison tuvan vahvat latipalkit notkuivat.

Räsälästä Hammaslahteen käy tie Marjetan Kärjen kautta. Siinä pienessä asunnossa elää Kaisa Väinämö lastensa kanssa. Se on hänen kotinsa, mutta verrattain harvoin hän on kotona. Syytteet noituudesta häntä vastaan raukesivat, kun tuli selväksi, ettei hän ollut ketään vahingoittanut. Kaisa itse karttoi turvautumista vanhoihin loitsulukuihin. Neuvoja moninaisissa taudeissa y. m. hän edelleenkin antoi. Toisten mielestä niihin sisältyi noituutta, toisten mielestä ne tähtäsivät luonnonparannukseen. Kaisa ei nyt enää kulkenut kerjuulla. Oma pelto antoi vähän, eikä hän paljoa tarvinnutkaan kahden lapsensa kanssa. Mulikan ja Marttisen talot olivat hänelle kuin toinen koti. Ja erityinen arvoasema hänellä oli minquas-intiaanien luona. Heidän päällikkönsä Svanahäntä kävi häneltä usein kysymässä neuvoa. Ja monesti hänet vietiin heidän luokseen, kun oli joku vaikeampi

Suomalaiset elivät alussa aivan samanlaista elämää kuin ennen vanhassa maassa. Metsät hävisivät heidän tieltään ja sijaan tuli viljelyksiä, jotka antoivat tuloja ja lisäsivät hyvinvointia.

Kertomuksessamme mainitut henkilöt edistyiivät ja vaurastuivat uutisasunnoillaan.

Naamanjoen alimman kosken rannalla on Räsälä, Olli Räsälän koti. Koskeen on tehty mylly, jossa jauhetaan Suomi-siirtolan viljat. Läheisenä naapurina on edelleen intiaanipäällikkö «Noamanen», Ollin hyvä tuttava.

Olli Räsänen ei ole enää naimaton.

Hän oli kauan ja sitkeästi halunnut puolisoonsa Martti Marttisen sisarta Reetaa. Kosia hän ei uskaltanut niin kauan kuin Reetan toiveet olivat Erkki Mulikassa. Avuliaisuudella ja rehellisellä käytöksellään hän ensin saavutti Reetan luottamuksen.

Kun Martti ja Erkki sekä vihdoin myös Stina ja Kaisa palasivat intiaanien luota, näki Reeta, että Erkin ja Stinan vieroittaminen toisistaan oli mahdoton. Sitä vakuutti Kaisakin, jonka noitakeinot eivät Erkkiin yhtään tehonneet. Näin tottui Reeta tyytymään Olliin ja antamaan arvoa hänen uskollisuudelleen.

Olli ja Reeta vihittiin Hammaslahdessa, Martti Marttisen uudessa kodissa, joka oli vain noin parin mailin päässä Printzin Hovista, uudesta hallituspaikasta. Vihkiäiset toimitettiin kuvernöörin tyttären Armgardin hoivin.

Siinä tilaisuudessa Armgard Printz valitsi itselleen puolisoiksi Ruotsista äsken saapuneen luutnantin,

pulma ratkaistavana. Ainoastaan siksi, että Kaisa lupasi olla aina aulis auttamaan, vapautettiin pikku Marjetta ja luovutettiin äidin hoitoon. Joka kerran toi Kaisa intiaanien luota lahjoina majavan y. m. nahkoja, joista hän myydessä sai hyvät rahat.

Hammaslahteen kohosi komea rakennus, komeampi kuin kenenkään muun uutisasukkaan. Martti Marttinen olikin edelleen suomalaisten uutisasukaiden ruhtinaan maineessa ja asemassa. Sitä sai joskus itse kuvernööri Printz kokea, kun hän itsepäisyydessään sattui päättämään tai tekemään jotain, joka Martti Marttisen mielestä ei ollut oikein. Myöskin tulivat Hammaslahden pellot ennen pitkää kuuluisiksi. Ei missään kylvetty niin paljon viljaa tai saatu niin runsasta satoa kuin siellä. Martti laajensikin alueitaan aina Kalkkunakärkeen saakka.

Myös Martilla oli onni nähdä perheensä varttuvan ja lisääntyvän. Leena oli taitava talonemäntä sekä vierasvarainen ja kohtelias niille lukuisille vieraille, joita tässä vaurastuneessa talossa kävi. Pikku Martti kasvoi voimakkaaksi nuorukaiseksi. Amerikassa syntyi hänelle veljiä Matti, Antti ja Lassi.

Erkki Mulikka ei voinut enää olla yhtä jokapäiväinen vieras Martti Marttisen kotona kuin ennen aikaa. Hän oli hylännyt pienen asumuksensa Suomi-siirtolassa ja siirtynyt väljemmille tiloille. Se maki Delaware-joen toisella puolen, johon hän ihastui ensimmäisellä matkallaan Uuteen Amsterdamiin, oli hänen mieleensä yhtä syvälle syöpinnyt kuin Viinajoki Matti Tossavaisen mieleen. Sinne hän ryhtyi

rakentamaan itselleen tupaa ja laittoi sen heti sellaiseksi, että siihen sopi suurempikin perhe.

Gustafin kuolema selvitti ne vaikeudet, joita oli ollut hänen ja Stinan avioliiton tiellä. Heillä itsellään ei ollut sen jälkeen mitään pelättävää. Stinan isä ja äiti eivät enää vastustaneet, kun näkivät, että tytären päätä ei millään voida Erkistä kääntää pois ja kun heidän täytyi tunnustaa, että Erkki Mulikka oli siirtokunnan kaikkein parhaimpia nuoria miehiä.

Kuvernöörin viha lauhtui heti sen jälkeen kun Erkki kävi Helmeen kanssa suhteellisesti pienellä vampunimäärällä ostamassa minquaseilta suuret kasat majavannahkoja, jommoisia siinä siirtokunnassa ei vielä oltu nähty. Kuvernööri huomasi, että Erkki, samoin kuin Helme, oli vastaisissakin kaupoissa intiaanien kanssa korvaamaton henkilö. Kuvernöörin tytär oli Erkin ja Stinan avioliiton puolella siitä hetkestä alkaen, jolloin hänen suojattinsa, Reeta, luovutti Erkin ja valitsi Olli Räsänen. Kaikkien epäilysten poistamiseksi saapui ensimmäisessä Ruotsista tullessa laivassa komentaja Ridderin hankkima todistus vanhan kuulutuksen mitättömäksi julistamisesta. Nyt ei ollut enää mitään muodollisiakaan esteitä, joten häät vietettiin pian.

Kun Mulikkamäki valmistui, siirtyi pariskunta Hammaslahdelta sinne.

Erkki ja Stina pyysivät, että vanhat Dalbot muuttaisivat Mulikkamäelle heidän luokseen, kun siellä oli runsaasti tilaa, mutta vanhuksot eivät siihen taipuneet. Hekin halusivat oman uutisasutuksensa ja valitsivat täksi paikan suomalaisten Takamaalta, osoit-

taen myös siten, että vanhat rotuvihat olivat hälvenneet.

— Tässä maassa ei saa olla väliä sillä onko ruotsalainen, suomalainen, hollantilainen vai englantilainen. Kaikki ovat tänne tullessaan yhtä vieraita, mutta maa on yhtä avoin heille kaikille ja heistä itsestään riippuu, miten he edistyvät.

Tämä oli vanhan Dalbon mielipide. Ei koskaan kuultu hänen enää suomalaista halventavan.

Sinne Takamaahan, jossa aikoinaan oli vain Piikin ja Luukkaan Sauna, syntyi useita suomalaisia farmitaloja. Pietari Kokkinen laittoi, kuten oli luvannut, talonsa siihen mälle, jonka juurella oli edellään mainittu Sauna. Kokkinen lisäsi asumustaan vuosi vuodelta. Hänen perheensä kasvoi suureksi. Kokkisen pojat ja tytöt olivat yhtä teräviä ja sukkelasanaisia kuin isäkin. Lapsista oli Lassi vanhassa maassa syntynyt. Amerikassa syntyivät Otto Ernst, Peter, Maunu, Erkki, Juho ja Kaaperi sekä neljä tyttöä, joista yhden nimi oli Riita.

Lähelle siihen asettui Pietari Rambokin, viljeli maata voimakkaasti ja laittoi perheelleen hyvän talon. Myös hän meni naimisiin. Sukua jatkamaan syntyi ikäjärjestyksessä neljä vankkaa poikaa: Pietari, Gunnar, Antti ja Juho.

Maunu Klinga oli useita vuosia Takamaan ihasunut asukas. Heti Uuden Göteporin ja Printzin Hovin valmistuttua suunnitteli kuvernööri lupauksensa mukaan uusia varustuspaikkoja. Sellaisia tehtiin Tornio, Vasa ja muutamia muita. Huomattavin oli Korsholman linnoitus, jonka päälliköksi asettui Klinga.

Se linnoitus oli perustettu enemmän kaupankäyntiä kuin sotatarkoituksia varten. Siinä tehtiin Klingan johdolla monet suuret turkiskaupat. Kateellisina hollantilaiset vihasivat tätä linnoitusta enemmän kuin mitään muuta. Hekin rakensivat samoilta tienoille ja samaa tarkoitusta varten toisen pienen linnoituksen Bevesreden.

Ajan ollen sijoittui myös Sven Gunnerson Skute, kuvernöörin apulainen, seutukunnalle ja tuli laajan suvun kantaisäksi.

Eräänä syksypäivänä oli metsästäjiä kokoontunut Pietari Kokkisen tupaan Schuykill-joelle. He olivat kaikki peräisin Vermlannin suomalaismetsistä.

Täällä oli heillä uutisasutukset ja hyvä toimeentulo. Joskus he kokoontuivat yhteen vanhoja muistoja uudistamaan.

Onnistuneen metsästyksen jälkeen siirtyivät he Luukkaan ja Piikin asunnoille, Saunalle, minkä edustalla olevalle nurmikolle he istuivat levähtämään ja katselivat virran työntä kulkua.

Martti Marttisen ajatukset kantautuivat vanhaan maahan:

— Nämä vedet soluvat suureen valtameren. Sen meren takana on maa, missä oli lapsuutemme koti. Kovat olivat siellä kokenuksemme ja ankaraa elämä. Täällä on toista, täällä on helpompaa. Siitä huolimatta nuo entiset asuinpaikat eivät mielestä hälväne.

— Siellä ovat minunkin vanhempani, veljeni ja sisareni, muisteli Erkki Mulikka.

— Mutta jos valita pitäisi entisen ja nykyisen välillä, kaikista kaipuusta huolimatta en ikinä entistä ottaisi takaisin.

— Ihmisen elämä on pyrkimistä eteenpäin, vakuutti Pietari Rambo. — Eteenpäin olemme täällä päässeet, ja mikäli näyttää, ei täällä ole vanhan maan esteitä tuon edistymisen tiellä. Täällä luonto näyttää ihmistä auttavan, siellä se sen sijaan pani vastaan.

— Polttivat siellä vanhassa maassa minun vaimon kasvattamani viljan, muisteli Pietari Kokkinen. — Kipeästi se silloin koski, kun nälkä ahdisti. Täällä en itke niin pieniä asioita. Nyt voisin vordille kevyesti lahjoittaa suurempia määriä.

— Paljon olemme kokeneet, paljon oppineet uusissa oloissa. Luulen, että se on meitä suuresti nostanut, se vasta on meistä tehnyt vapaudentuntoisia ihmisiä. Orjan merkki on otsastamme hävinnyt.

Luukas lausui tämän ja otti kanteleensa, jonka säestyksellä lauloi ilta-auriongon kullatessa Schuykill-joen pintaa:

»Paistavi Jumalan päivä
Munallakin maailmassa
Ei isosi ikkunoilla,
Veikkosi veräjän suulla,
Myös on marjoja mäellä,
Ahomailla mansikoita
Ilmassa etempänäki,
Ei aina ison ahoilla,
Veikon viertokankahilla.»

